Է. ՏԱՐԻ 2080 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 12 ԲԱՂՈՅ 1383 — Հ. Տ. 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1890 — Ս. Ծ. 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 19 ՃԷՊԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 1308 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԱՌ ԵՐԷՑ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آروالك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԻՄ. ... ԻԹԻԼԻՆ

Ամսական	16
Եռամսեայ	80
Վեցամսեայ	40
Տարեկան	200
Օտար երկիրներ տարեկան	100
» » վեցամսեայ	50
» » եռամսեայ	25

Դուրս գրուած լրագրոց մասին ծախքը Տեղեկութիւնքեան վրայ է
Հրատարակութեան գրուած նամակ կամ գրութիւն եւ լուրեր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԼԱՏՍԹՈՆԵԱՆՑ ՏԱԳՆԱՊԸ

Կլատսթոնեանք տագնապի մէջ են։ Պ. Փառնէլ կը յամառի մնալ ի գլուխ մաս մը Իռլանտացւոց, երկուքի բաժնելով Իռլանտայի խորհրդարանական կուսակցութիւնն, և ի դերեւ հանելով Պ. Կլատսթոնի հաշիւները։ Պ. Փառնէլ ո՛րպիսի բարոյական նկարագրի մը տէր լինելն ի ցոյց դրաւ ո՛չ միայն իւր արատաւոր ընթացքով ամուսնական ինդրոյ մը առթիւ, այլ և իւր կրած դատապարտութենէն ի վեր իւր ապդին և իւր գործակցաց նկատմամբ բռնած ընթացքով։ Եւ սակայն մեծաւ մասամբ Պ. Փառնէլի իսօքին ու բնաւորութեան վստահելով Պ. Կլատսթոն ծրագրած էր իւր յատակագիծ Իռլանտայի ինքնօրինութեան համար։ Ինչպէս Փրոֆէսոր Տիսի կը գրէ Թ-յէի մէջ, Անգլիացիք այլեւս վստահութիւն չեն կրնար տածել Կլատսթոնեան ուղղագատութեան վրայ։ զի Պ. Կլատսթոն և իւր գործակիցք, որք իրենց կուսակցութեան հրաւէր կը կարդան այսուհետեւ վրատահիլ Պ. Մաքարթիի, Պ. Հիլիի և Պ. Տէյվիսի ողջմտութեան ու պատուաւորութեան, նոյն այն անձինքն են որք տակաւին երկու ամիս յառաջ կատարեալ վստահութիւն կը յայտնէին Պ. Փառնէլի պատուաւորութեան և ողջմտութեան վրայ։

Ուրիշ պատճառ մը Կլատսթոնեան տագնապին՝ սա իրողութիւն է թէ Փառնէլեանք և Հակափառնէլեանք, Իռլանտացի ժողովրդեան համարումն իրարմէ կորզելու համար, հաւասար ոգեւորութեամբ կը յայտարարեն թէ սեղմեալ պայմաններու մէջ Իռլանտական ինքնօրինութեան ծրագիրը չպիտի ընդունին երբեք։

Որչափ եւս ուզէր գոհացնել Իռլանտացի ժողովրդեան բաղձանքը, Պ. Կլատսթոն կարգ մը սեղմումներ դրած էր իւր ինքնօրինական ծրագրոյն մէջ։ Օրինակի համար, Իռլանտայի տապագայ խորհրդարանն իւր ձեռաց մէջ չպիտի ունենար կղզւոյն ոստիկանութեան վարչութիւնն, որ անգլ. կառավարութեան վերապահեալ պիտի մնար։ Դատաւորներն եւս Իռլանտացիք չպիտի կարգէին, և հողային խնդիրն հիմնովին պիտի լուծուէր Լոնտոնի խորհրդարանին մէջ՝ Իռլանտական խորհրդարանին հաստատումէն յառաջ։ Բայց եթէ կայ բան մը զոր հիմա Փառնէլեանք չեն ուզեր Իռլանտական վարչութեան իրաւութեան շրջանակէն դուրս թողուլ, այն ալ կալուածական խնդիրն, ոստիկանութիւնն և դատաւորութիւնն է։ Հակափառնէլեանք Փառնէլեաններէն նուազ ազգասէր չերեւնալու համար, իրենք եւս կը յայտարարեն թէ սեղմումներ չեն ընդունիր։ Բայց քանի որ Կլատսթոնի առաջարկած եւ առաջարկելիք Իռլանտական ծրագիրը գոհացում չի տար Իռլանտական ազգին ներկայացուցիչներուն, Անգիտացիք ինչո՞ւ համար ընդգրկեն Իռլանտական ինքնօրինութեան դատը։ Թէև Իռլանտացիք ձեւապէս ընդունին ծրագիր մը, բայց միշտ իրրեւ մասնաւավճար պիտի նկատեն, ո՛չ երբեք իրրեւ ամբողջական գոհացում, և քանի որ միշտ դժգոհ պիտի մնան Իռլանտացիք, աւելի ազեկ է որ այն վիճակին մէջ դժգոհ մնան յորում նուազ հոգ կրնան պատճառել Անգլիոյ, մինչ եթէ ուրոյն խորհրդարան, ուրոյն Վարչութիւն կամ Կառավարութիւն մ՚ունենան ի Տըպլին՝ ինչպէս կառաջարկէ Պ. Կլատսթոն, չատ աւելի կըրնան գլխու ցաւ պատճառել Անգլիոյ։

Եւ յետոյ, այն կատաղութիւն, անխղճութիւն և զրէթէ անգթութիւն որով Փառնէլեանք և Հակափառնէլեանք մաքառեցան ի Քիլքէննի՝ չատ գէշ տպաւորութիւն մ՚ըրին Անգլիոյ մէջ։ «Ինչպէս կարելի է այսպիսի մարդոց վստահիլ Իռլանտայի ճակատագիրն։ Ինչպէս թողուլ ասոնց իշխանութեան ներքեւ՝ հիւսիսային Իռլանտայի Սաքսոնները (անգլիացի և սկովտացի գաղթականք), որք միշտ Անգլիոյ Տէրութեան հաւատարիմ մնացած են, և երբեք համամիտ չեն եղած Իռլանտական ինքնօրինութեան դատին։ Եթէ Իռլանտացւոց ատելի եղած Պ. Պալֆուրի ոստիկանները չլինէին, Փառնէլեանք և Հակափառնէլեանք զիրար պիտի բզկտէին ի Քիլքէննի։ Քիչ մնաց Պ. Փառնէլի այքերը կուրնային։ քիչ մնաց Պ. Տէյվիսի ուղեղը ջախջախուէր՝ բոլոր այն խորհուրդներով հանդերձ զոր այն բեղուն և վառվռուն ուղեղ կը պարունակէր— և գուցէ դեռ կը պարունակէ— Փառնէլեանները ջախջախելու համար։ Ինչե՞ր պիտի չընեն այս մարդիկ՝ եթէ իրենք իրենց թողուին։

Պահպանողականք չէին կրնար իսկ երեւակայել այսչափ նպաստաւոր առիթ մը Կլատսթոնեանները ծաղրելու և Իռլանտական ինքնօրինութեան ծրագիրն անիրականալի խորհրդոց կարգը դասելու համար։ Պահպանողականք կը հարցուցնեն թէ «քանի որ Կլատսթոնեանք չեն հանդուրժեր որ Իռլանտացիք իրենք ընտրեն իրենց քաղաքական կուսակցապետն, ի՞նչպէս կրնան պահանջել որ օր մը Իռլանտացիք իրենք ընտրեն Իռլանտայի նախարարապետը»։

Պ. Կլատսթոն և իւր գործակիցք թէև պայծառապէս ո՛չ նուազ փափաքող են Իռլանտական խնդիրն հիմնովին կարգադրելու՝ օր առաջ հաստատելով Իռլանտական ինքնօրինութիւնը, բայց Կլատսթոնեան կուսակցութեան մէջ հիմակ առաջուան եռանդն ու հաւատքը չեն մնացած։ Եւ անդին կան Արմատականք, Պ. Կլատսթոնի ամենէն աւելի եռանդեալից հետեւողք, որք կ՚ըսեն թէ քանի որ Իռլանտացիք իրենց ձեռքով վտանգեցին իրենց դատ, և կամովին մատնուեցան այս խայտառակութեանց, Անգլիոյ ազատական կուսակցութիւնը, գէթ ներկային մէջ, ո՛և է պարտականութիւն չունի այլ ևս Իռլանտայի նկատմամբ, և այսուհետեւ իւր մտադրութեան առարկայ պէտք է ընէ այն տնտեսական, ընկերական և բուն ժողովրդական հարցերը, զորս Պ. Կլատսթոն ժամանակէ մ՚ի վեր բարձի թողի ըրած էր բոլորովին՝ ի սէր Իռլանտայի։

Բայց այդպիսի թերահաւատութիւն մը, այդպիսի դժկամակութիւն մը Կլատսթոնեան կուսակցութիւնը զօրեղապէս չեն յանձնարարեր անգլիացի ժողովրդեան։ Պէտք է որոշ հիմնադիր մը՝ ժողովրդեան միտքն ու երեւակայութիւնը գրաւելու համար։ Պ. Կլատսթոն առ այժմ չունի այնպիսի հիմնադիր մը, մինչ Լորտ Սալզպրի հաստատ կը մնայ իւր հինգ տարի առաջուան հիմնադրոյն վրայ, որ է՝ զօրեղապէս և արդարապէս կառավարել Իռլանտան, մերժել ինքնօրինութեան գաղափարն, Իռլանտայի գաւառային ժողովոց իրաւասութիւնն ընդարձակելով տեղական գործոց կարգադրման համար Իռլանտացի ժողովրդեան վայելած իշխանութիւնն աւելցնել, կալուածատարց եւ կառավարութեան մարդոց դէմ հաղած ծայրայեղութիւնները զօրեղապէս զսպել և պատժել, և պահպանել պետական միութիւնը, մէկ Տէրութիւն և մէկ խորհրդարան ճանչելով ի Լոնտոն։ Եթէ այս հիմնադրով քսան տարի երթանք, Իռլանտական խնդիր չի մնար, ըսած էր Լորտ Սալզպրի, և կարելի է որ առաջիկայ ընտրութեան մէջ այս հիմնադիր, որ դէմ որոշ և կտրուկ լինելու առաւելութիւնն ունի, աւելի հրապուրէ անգլիացի ժողովուրդն՝ ինչպէս հրապուրեց հինգ տարի յառաջ, քան Կլատսթոնեան բոլոր երկմտութիւններն և անստուգութիւններն։ Ուրիշ բան է եթէ Իռլանտացիք յանկարծ խելօքնան, և եթէ Պ. Փառնէլ իւր անձին գոհն ընելով՝ յորդոր կարդայ իւր հետեւողաց՝ այսուհետեւ զՊ. Մաքարթի եւեթ ճանչելու։ Բայց Պ. Փառնէլի կողմէ այսպիսի անձնազոհութիւն մը չսպասուիր։

Համաձայնութիւն մը գոյացնելու յուսով, այս օրերս ի Ֆրանսա կարեւոր խորհրդակցութիւն մ՚ը կ՚ընեն Պ. Փառնէլ, իւր գլխաւոր աջակիցք, Պ. Մաքարթի, իւր օգնականք, և Ամերիկայէ վերադարձող Պ. Օ՚Պրիէն, որ մեծ ազդեցութիւն կը վայելէ, եւ որոյ խորհուրդը կը յուսացուի որ դարման տանի հերձուածին։ Բայց և ոչ իսկ այս գերագոյն ճիգ յոյս կուտայ հերձուածին վերջնական բարձման։

ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՆ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Ֆրանսա այսուհետեւ մենաշնորհ չպիտի ունենայ հովանաւորելու Կաթոլիկներն ի Չինաստան։ Կանոնաւոր պայմանագրութիւն մը կնքուած է, որով գերման Կայսրութիւնն իրաւունք ստացած է գերման կաթոլիկ և բողոքական միսիոնարները պաշտպանելու «երկնային Կայսրութեան» երկրաց մէջ։ Այս պատգամանութեան ներքեւ, յիշեալ միսիոնարք տէր պիտի լինին իրենց անձնական ազատութեան, խաղաղապէս պիտի վայելեն իրենց ստացուածքն, ազատօրէն պիտի քարոզեն և ուսուցանեն, իրաւունք պիտի ունենան եկեղեցիներ, դպրոցներ, վանքեր և բարեգործական հաստատութիւններ հիմնելու։ Գերմանական պատգամանութեան ենթարկուած են նաեւ կաթոլիկութեան կամ բողոքականութեան դարձած Չինացիք, որք իրենց կրօնն ազատապէս պիտի կրնան դաւանիլ, և չպիտի հարկադրուին տուրք վճարել Չինաց սուտ աստուածներուն համար։

ՄՐՑՈՒՆԱԿ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ

Բայտնի է թէ Պապն ամեն տարի սովորութիւն ունի սովորաբար վարդ մը նուէր զրկել վեհապետուհւոյ մը, Ռ. առաքինութեան Վարդ անուն, ի յարգանս այն տիկնոջ անձնական և հանրական բարեմասնութեանց։ Այս տարի Պապն այս վարդը պիտի զրկէ եղեր Տիկին Քառնոյի, միայն թէ Պ. Քառնոյ խնդրեր է որ գործն առանց աղմուկի և ըստ կարի լռելեայն կատարուի, չվիրաւորելու համար Ֆրանսայի ոչ-կաթոլիկ և ազատամիտ տարերքն։

Եւ իրօք, Տիկին Քառնոյ իւր բարեգործութեամբ այնքան համբաւ չահած է Ֆրանսայի մէջ որչափ Պ. Քառնոյ իւր խոհեմութեամբ, արժանապատուութեամբ և պարտաճանաչութեամբ։ Այս տարի Կաղանդի առթիւ Տիկին Քառնոյ ի Նախագահական պալատ ճաշի հրաւիրեց եւ նուէրներով մեծարեց ու պատուեց Փարիզի քսան թաղային շրջանակաց ամեն մէկուն կողմէ ընտրուած քսանական այրի ազքատիկ կիներ, ընդ ամենայն 400 կիներ, որոց պարիզեցուութեան և զուարթութեան վկայած են թաղային իշխանութիւնք։ Անցեալ տարի կը յիշուի թէ Տիկին Քառնոյ նոյն հրաւէրն և նոյն նուէրներն ընդունած էր 400 ազքատիկ ազքատներու՝ մէն մի թաղի իշխանութեանց կողմէ ընտրեալ և վկայեալ իրենց աշխատասիրութեան և բարուց կանոնաւորութեան համար։ Բայց այս պաշտօնական առիթներէ զատ չատ մը առիթներով Տիկին Քառնոյ երկրորդ նախախնամութիւն մ՚եղած է թշուառ ընտանեաց և ընդհանրապէս չքաւոր դասուն համար։

ՏՔԹ. ՔՈԽ՝ ՆԵՂԱՑՈՒՆ

Տքթ. Քոխ, Պրէմէնի ամերիկեան հիւպատոսին հետ տեսակցելով, զրզուանք յայտնեց իւր դեղին կիրառութեան առթիւ ծագած վիճաբանութեանց համար, և յայտարարեց թէ «Այլ եւս գիւտ չպիտի ընեմ։ Գանգատեցաւ թէ զինք հարկադրած են իւր գաղտնիքն երեւան հանել իւր որոշած ժամանակէն շատ յառաջ, եւ եթէ իւր վրայ այնպիսի ճնշում ի գործ չդրուէր, մէկ երկու տարի եւս լուռ և մունջ պիտի մնար, և իւր դեղն վրայ բնաւ ծանօթութիւն չպիտի տար։

—Տքթ. Քոխ Վիեննայի քաղաքային խորհրդոյն պատուիրակաց հետ խօսակցելով, յայտարարեց թէ «իւր տարուեստը դիտցող բժիշկի մը ձեռաց մէջ, հակահիւծախտային դեղն ո՛և է վտանգ չի ներկայեր։ Պատահած վնասները վերագրելի են պատուաստին որչեալ չափէն աւելի քանակութեամբ տրուելուն»։

—Պրանտէպուրգի (Բրուսիա) բժիշկները բոլոքագիր մը պատրաստեցին, որով կը գանգատին Քոխեան պատուաստին տարածման համար ցայսվայր բռնուած միակողմանի ընթացքին դէմ։ Կերեւի թէ Գերմանիոյ բուրիշ գաւառաց և քաղաքաց բժիշկներն եւս այս օրինակին պիտի հետեւին։

ԿԱՂԻԿՈՒՍԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

(Թիֆլիզի լրագրէն քաղուած)

Որովհետեւ Կովկասի պ. կառավարչապետը տեղեկութիւններ է ստացել թէ շատ օտարերկրացիներ, գլխաւորապէս Թաւրաքհպատակներէն, վերջերս Կովկաս են գալիս առանց անցագրեր ունենալու և մեծ մասամբ ազատ կերպով ապրում են քաղաքներում ուտելի նա, Բ-լէռի ասելով առաջարկել է նահանգապետներին ոստիկանութիւններին պարտաւորեցնել այդ տեղեկութիւնները ստանալու և յիշեալ անձերին ստիպելու, որ չուտով ներկայացնեն իրենց անցագրերը, իսկ մինչ անցագրերն ստանալը նրանց երկրի հիւպատոսներից իմանալ թէ նրանք ճշմարիտ է, որ այն երկրից են, որտեղից նրանք համարում են իրենց։ Հակառակ դէպքում այնպիսի անձերին օրենական ճանապարհով արտաքսման ուղարկել։

—Թագաւոր Կայսրը այն Նոյեմբեր 3ին հաճեցաւ է Բագուի առաջին կարգի վաճառական Մատուրեանին Բարձրագոյն շնորհակալութիւն յայտնել։

—Թիֆլիսի գերմանական բնդհանուր հիւպատոսը այս օրերս Բերլինից հեռագիր է ստացել թէ այնտեղի պետական բանկից Իւնեկաուս Այֆելդ անուամբ մի անգլիացի 400 000 մարկ է գրաւել եւ չթացել։ Ենթադրում են, որ նա Կովկաս է եկել և նոյն իսկ Թիֆլիսումն է եղել։ Ներկայումս ոստիկանութիւնը որոնում է նրան։

—Բագուում նաւթ արդիւնաբերող յայտնի Պ. Նորելը 18.000 ռուբ. է նուիրել Մոսկվայի «Barolina Institut» հիմնարկութեանը, որպեսզի այդ գումարով բժշկական հետազօտութիւններ պէտք է կատարուին։

—Բագուի նաւթ արդիւնաբերողների համագումարի հաւաքած տեղեկութիւններից երեւում է, որ այս տարուայ յունուարի 1ից մինչեւ նոյեմբեր 1ը Բագուից կատարեան ծովով նաւթային բերք արտահանուած է 113.872.628 պուդ։ Իսկ անցեալ տարի նոյնքան ժամանակամիջոցում արտահանուած կատարից ծովի վրայով 125.487.845 պուդ։ Բագուից նոյնքան ժամանակամիջոցում այս տարի արտահանուած է 30.298.638 պուդ, իսկ անցեալ տարի մինչեւ նոյեմբերի 1ը 39.809.499 պուդ։

—Այս օրերս, մի քանի ռուս ինժենիներ Թիֆլիսի վրայով ուղղորդեցան Պարսկաստան, որպէս զի հետազօտեն երկրի ամբողջ տարածութիւնը Էնզելի ծովի նաւահանգստից մինչեւ Թէհրան քաղաքը։ Ենթադրութիւն կայ երկաթուղի գիծ կառուցանելու Պարսկաստանի այդ երկու նշանաւոր կէտերի մէջ։

—Պետերբուրգում մտադրութիւն կայ հրատարակել մի յատակագիծ Մոսկվայ Էլեկտրիք, որը պիտի լինի մի և նոյն ժամանակ ծովային պարտութեան պաշտպանական օրգան։

—Շուտով Պետերբուրգում հաստատուելու է ատաղարշական ընկերութիւն։

—Վրաստանի էկզարքը, ինչպէս լսել են Պետերբուրգի լրագիրները, դիմել է Ռուսաց Ս. Սինոդին թոյլտուութիւն խնդրելով Կովկասում կազմակերպելու միսիոնարների երկու խումբ՝ ազանդաւորների դէմ գործելու նպատակով։

—Կիրակի, նոյեմբերի 25ին, Թիֆլիսի Ա. գիմնազիոնը կատարեց իւր տարեկան ակտը (նիստը)։ Տեսչի կարդացած տեղեկագրից երեւումէ, որ գիմնազիոնը արքունի գանձարանից տեղեկագրի տարուն ստացել է 68.111 ռուբլի, աշակերտների ուսման վարձ— մօտ 20.000 ռուբլի և վերջին 15 տարուայ ընթացքում զանազան անձերից իրրեւ նուէր,—48.000 ռուբլի։ Այդ գումարների շնորհիւ գիմնազիոնը կարողանում է զուգընթաց դասարաններ պահել, որոնց վրայ տարեկան մօտ 13.000 ռուբլի է ծախսվում։ Գիմնազիոնը մարմնամարզական պարլիսն է շինել, որ 12.000 ռուբլի է նստել, բաղանիք է շինել որ նոյնչափ մի պատկառելի գումար է նստել։ Ներողուած է գիմնազիոնի եկեղեցին, որի վրայ ծախսուել է մօտ 3.000 ռուբլի, գրադարանը լրացուած է 1.400 ռուբլի։ Այլեւ եւ շնորհելով այդ բոլոր ծախքերին, գիմնազիոնն այս բոլոր դարձեալ 9.000 ռուբլի ունի։

Աշակերտների թիւն եղել է 647, որոնցից ռուս եղել է 287 հոգի, հայ—170, վրացի 128, թուրք—23, հրէայ— 15 և ուրիշ ազգի աշակերտներ—23։ Ըստ դաւանութեան աշակերտներն եղել են՝ յունադաւան—391 հոգի, հայադաւան—170, կաթոլիկ —28, լիւտերական—20, մահմեդական—23 և հրէայ—15։

—Նոյնմիջոցից գրում են հետեւեալը։ Թէև կարկուտն այս տարի բաւական փչացրեց այսուհդի այգիները, սակայն ընդհանրապէս գինու հունձը վատ չէ, այնպէս որ Նոյնմիջոցը այս տարի մօտաւորապէս 15.000 պուդ գինի է արտադրել։ Երբեմն ծախսում է 55—65 կոպէկ իսկ գինին արժէ մինչեւ 70 կոպէկ։ Գինին հասմամբ լաւ է։ Խանութներում չիշն արժէ 13—20 կոպէկ։ Մթերքների գները հետեւեալներն են։ մի լաւ տեսակի փառնարն արժէ 6 կոպ., ցորենի պուդը 70—90 կոպ., գարին 40 կոպէկ։ Առեւտուրն ընդհանրապէս հաստատուն։

—Պետերբուրգում կազմվում է մի ընկերութիւն, որի նպատակն է օգնութեան ձեռք կարկառել ազքատ գաղթականներին։

—ԹԻՖԼԻՍԻՑ դէպի Բերլին գնացող բժիշկներ, ինչպէս լսում ենք, չորս հոգի են առ այժմ։ Սրանք են։ Մայսուրեանց, Աֆիֆանդիլեան, Տքթ. Անդրէաս Արծրունի և Գասդէլին։

«ՎԵՐԵԼՔ ԾԱՐԱՐԱՏ». — Հետաքրքրաշարժ ճամբորդութիւն Անգլիոյ երեսփոխանոյ արեւելեան անդամ և պերճախօս ատենաբան մեծայարգ Պ. Ճէյմս Պրայսի ի Կաւկասիա և ի հայաբնակ գաւառս, առաջին անգամ Մասեաց գագաթն երեւելի, և այցելութիւն յէջմիածին։—Հէնրի-ի՝ Պ. ՃԷՅՄՍ ԲՐԱՅՍ, Թ-ղթ-ի՝ Գ. Ե. Բաբագեան։ Գին 4 դրուշ։ Պատասխան ընտիր տպագրութիւն։

Կեդրոնատեղի՝ Զարդարեան Գրատուն։

—ԺԷ 113—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԻՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՈՒՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՅՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԹՇՆԱՄԻՆ

—Բնաւ երբեք։ Ընդհակառակն, շէնորհակալ եմ։

—Պէտք ունիս դուն քիչ մը օդ առնելու։ Եթէ կ՚ուզես դուրս ելնենք։

—Ո՞ւր երթանք։

—Ուր որ ուզես։

—Չեմ գիտեր։

—Պ. Լաթուսին տունն երթա՞նք։

—Լաւ, երթանք։

ԻՐ

ՄԱՅՐԸ

Միւնոյն օրը, կէս օրէն վերջը, Լասէռի կոմսն եկաւ այցելութիւն մը տուաւ իր աղջկան, զոր չէր տեսած Օրէռաին գիշերէն ի վեր։

—Տիկինն և օրիորդը պզտիկ պատմութիւն մը ընելու գացին, բաւական սենեկապանուհին, զայն քիչ ատենէն կուգան։

Սենեակը մնաս։ Հաղիւ թէ նստելու ատեն ունեցած էր երբ թեթեւ մը դուռը զարնուեցաւ։

—Մտէք, ըսաւ։

Դուռը բացուեցաւ և կոմսուհին երեւցաւ։ Իսկոյն նստած տեղէն վեր ցատկեց, յօնքերը պռստած։

—Ի՞նչ կ՚ուզէք, հարցուց զայրագին ձայնով մը։

—Ձեզ կը սպասէի, պարոն կոմս, ըսաւ կինը հովէն տարուբերող տերեւի մը պէս գողալով։

—Ի՞նձ կը սպասէիք, ինչո՞ւ։

—Խօսելու համար մեր։ . . . ձեր աղջկան վրայ, պարոն կոմս։

—Խօսեցէք, տիկին։ Ի՞նչ ունիք ըսելու։

—Պարոն կոմս, Օռօռ կը տառապի։ Օռօռ թաղուելու մէջ ինկած է։ Երէկ չատ լացաւ, այս առաւօտ եւս։ կը վախնամ որ առողջութիւնը պիտի վնասուի։

—Ինչո՞ւ ինձ չիմացուցին։ Բժիշկը կանչեցի՞ք։

—Ի՞նչ կրնայ ընել բժիշկն այնպէս բանի մը որուն առթիւ ես իսկ անկարող եմ։

—Վերջապէս, ի՞նչ եղաւ։

—Երէկ չէ առջի օրը, Օրէռաին մէջ, տեսաւ։ . . .

—Վէռվէնի մարգիզը։ Գիտեմ։

—Օռօռի գորովն այդ երիտասարդին նկատմամբ սովորական բան չէ։ բուռն սէր մըն է։

—Դժբաղդաբար։

—Այո, դժբաղդաբար։ Եղական պայմաններու մէջ ծնած այս սէրն որ իր իրենց ունեցած կը թուի, կը գրգռէ Օռօռի զգայնութիւնն, որովհետեւ չատ ջղային է, և իր խառնուածքին վրայ խորհրդաւոր ազդեցութիւն մը կ՚ունենայ զոր չեմ կրնար սահմանել։ Ահա ինչ որ կը սոսկացնէ զիս, պարոն կոմս։

—Կարելի՞ չէ՞ բժշկել զայն այս աղետարեր սէրէն։

—Կիրք մը դարձած է, պարոն կոմս, և կ՚ըսեմ ձեզ պէտք է վախնանք։ Օռօռի կեանքն իսկ այս սիրոյն կապուած է, որ իր ամբողջ էութեան տիրած է։ Կրնայ մեռնիլ ագկից։

Պ. տը Լասէռ ահռելի կերպով տրժգունեցաւ։

—Ոչ, ոչ, պատասխանեց խռովեալ ձայնով մը, կը չափազանցէք դուք, չեմ կրնար հաւատալ։ . . .

—Երկայն ատենէ ի վեր կ՚ուսումնասիրեմ ես Օռօռն, իր նկարագիրն, իր խառնուածքն, իր զգայութիւններն։ իր տպաւորութիւններէն և ոչ մէկն աչքէս կը փախչի։ Բայց, աւա՜ղ, ինչպէս ըսի, անկարող եմ բան մը ընելու։ Անչուշտ յաջողած եմ Օռօռի ներշնչել մեծ վրատահութիւն մը, քանի որ իր ամենէն գաղտնի մտածումները չծածկեր ինձմէ։ Միայն թէ, իր սրտին մէջ այնչափ փոքր տեղ մը կը բռնեմ որ պէտք եղածին չափ իշխանութիւն եւ բարոյական ուժ չունիմ մաքառելու համար այն վտանգին դէմ որուն մօտենալը կը տեսնեմ սարսափով։ Իրեն համար դաստիարակուհի՛ մըն եմ ես։

Կոմսը սթար հաւկցաւ կոմսուհւոյն խօսքերուն հակառակ դիտաւորութիւն մը կար անոնց մէջ։ Իսկոյն ճակատը կրնճռոտեց, յօնքերը պռստեց և երկու քայլ առնելով դէպ առաջ։

—Ա՜հ, ա՜հ, ըսաւ զսպուած բարկութեամբ սարսռացող ձայնով մը եւ կծու հեգնութեամբ մը, կը հասկնամ թէ ինչու կը ջանաք զիս սարսափեցնել, մաքերիդ կը հասկնամ, տիկին։

—Օ՜հ, ըրաւ կոմսուհին։

—Այո, կը գուշակեմ ձեր նպատակը։ Գէշ չէք խորհիր։ Կ՚ուզէք, այնպէս չէ՞, Օռօռին ըսել։ «Տիկին Տըլօռմ քու մայրդ չէ, այլ օտար մը զոր հայրդ քովդ դրած է։ քու անուդ Օռօռ Տըլօռմ չէ, այլ Լիւսի Տըլօռմ։ Լասէռի կոմսին միմոր գուստրն ես դուն, եւ ես եմ Լասէռի կոմսուհին, ես եմ քու մայրդ։»

—Պարոն կո՞մս, հեծեց մանկամարդ կինը։

Կոմսը շարունակեց թրթռուն ձայնով մը։

—Լ՚ռ, ո՛չ, հազար անգամ ո՛չ, ատիկա պիտի չընէք դուք, չեմ ուզեր . . . Թող ազիկս չգիտնայ թէ դուք ինչ էիք երբեմն, թէ ինչ էք իրապէս, երբէ՞ք երբէ՞ք։ Եթէ հոս ունեցած ձեր պաշտօնէն ձանձրացաք, կրնաք երթալ։

Կոմսուհին ջանաց զսպել իր հեծկլտանքները, բայց արցունքները չկրցաւ բռնել։

—Անգութ էք, պարոն կոմս, պատասխանեց ցաւագին շեշտով մը։ Կ՚երդնում որ սխալ հասկցաք իմ դիտաւորութիւնները։ Թերեւս իրաւունք ունիք գեռ ինձ [illegible] կարող ըլլամ ձեր առջեւ զգուելի կատակերգութիւն մը խաղալու։ Ինչ որ ալ ըլլան ձեր գաղափարներն ու կամքերն, ես կը յարգեմ զանոնք. պարոն կոմս, և, եթէ պէտք ըլլայ, պիտի մեռնիմ գակիս քով առանց անոր խմացնելու թէ իր մայրն եմ ես։

«Ձեր կամաց հպատակելով, ամեն բանի մէջ ձեզ չհնազանդեցայ։ Ի՞նչ յանցանք կրնաք գտնել իմ ընթացքս մէջ։ Պէտք է որ զոհ ըլլաք ինձմէ, պարոն կոմս։ կը մտածէ՞ք երբեմն իմ տարօրինակ կացութեանս վրայ։ Չէ՞ք զգացած թէ ինձ համար մշտաւոր տանջանք մըն է անիկա։ Աղջկանս քով կ՚ապրիմ, իր սրտին բարախումները կը համբեմ մայրական սէրը կը յորդէ իմ սրտէս, և պէտք է որ նորէն մեռնիմ իմ դաստիարակի դերիս մէջ եւ աղջկանս համար ես օտարուհի՞ մը, վարձկան կի՞ն մըն եմ։ Ասոր բաղդատուելիք չարչարանք մը տեսնուա՞ծ է երբեք . . . Ա՜հ, պարոն կոմս, չատ լաւ ձեր վիշտն առիթ իմ բրած յանցանքիս համար։

—Ես ըսի ձեզ թէ ինչ պայմաններով կրնայիք մնալ հոս։ ազատուէիք ընդունիլ կամ մերժել։

—Գանգատ մը չէ որ ձեզ կ՚ընեմ։ ահռելի կերպով կը տառապիմ, բայց ի՞նչ փոյթ, քանի որ աղջկանս քովն եմ, պատրաստ զայն պաշտպանելու ագիսից դէմ։ Օ՜հ, ի՞նչ ուրախութեամբ մեռնիս իսկ կուտայի անոր համար եթէ իմ մահս անոր երջանկութեան գինն ըլլար։

«Բայց ինչո՞ւ այսչափ չատ կը խօսիմ իմ վրան, ես կարեւորութիւն չունիմ։ Ընդհակառակն Օռօռին վրայ է, պարոն կոմս, միայն Օռօռին վրայ։ Ա՜հ, հաւատացէք, եթէ եսյանդգնութիւն ունեցայ զձեզ գալու տեսնելու, ձեր զայրոյթն աչքս առնելու, ըսել է թէ լաւ համոզուած եմ որ Օռօռ ամեն վայրկեան կրնայ մահացու վէրքով մը խոցուիլ։

—Տեսնենք, ի՞նչ ըսել կ՚ուզէք, հարցուց Պ. տը Լասէռ, այս անգամ իրօք ապշեցած։

—Պարոն կոմս, հաւանականաբար դիտաւորութիւններ, ծրագիրներ ունիք զոր կը ծածկէք ամենուն։ ես ձեզի չեմ խնդրեր որ զանոնք իմացնէք ինձ, կ՚ուզեմ և կը պարտիմ մնալ, նոյն իսկ ձեզ համար, օտարուհի մը։ Բայց, գիտնալով Օռօռի սէրն այն անձին համար զոր Ատոիէն անուանով միայն կը կոչէ ինք, ներեցէք ինձ հարցնել թէ ինչու այդ երիտասարդին դիմումի մը չբրիք կամ ընել չտուիք։

—Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, պատասխանեց կոմսը մութ նայուածքով մը։ ես ի՞նչ գիտնամ որ դեռ աղջիկս կը սիրէ։ Ո՞վ կ՚ըսէ թէ բոլորովին չէ մոռցած զայն։ ես մինթէ գիտե՞մ իր ունեցած բուն դիտաւորութիւնն երբ Քօռաբլիէռի պարտէզը մտաւ։ Այնուհետեւ կը կարծէք թէ ես կրնա՞մ աղջիկս նեռել խենդի մը, խառնակեաց սրիկայի մը, խաղամոլ ու կնամոլ երիտասարդի մը գիրկը։ . . . Վէռվէնի մարգիզն այսպէս անձ մըն է, ե կը զարմանամ որ ազկից ուելի անցկալ վիճակ մը չունի։ Եթէ գիտնայիք թէ ի՞նչպիսի մարդոց հետ կը տեսնուի։ Բայց, օ՜հ, չեմ ուզեր ըսել ձեզ։ անուն մը կայ զոր չեմ կրնար ձեր առջեւ արտասանել։

(Շարունակի)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԱՄՊԱՐԷԶ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ֆրանսայի առեւտրական Նախարարը կը փափաքի քաջալերել ֆրանսացի պատանիներն և երիտասարդներն՝ առեւտրական ասպարէզին մէջ մտնելու, յորմէ Ֆրանսայի նոր սերունդն աւելի կամ նուազ կը խորշի իբրեւ չար-կամ ապերախտ ասպարէզ մը։ Առեւտրական Նախարարը կ'ուզէ քաջալերել թէ՛ այն երիտասարդներ որք ուղղապէս վաճառական լինին, և թէ զանոնք որ առեւտրական տուներու մէջ պաշտօնի մտնեն, մանաւանդ զանոնք որ Ֆրանսայէն դուրս այսպիսի պաշտօններ ընդունին՝ ի զարգացումի դաղթականութեանց և արտաքին վաճառականութեան Ֆրանսայի։

Այս նպատակաւ, առեւտրական Նախարարն այս օրերս հաստատեց առեւտրական ուսմանց համար մրցանակներ։ Մրցման մէջ յաջողողն երեւցող և տանելութի տարեկանէ վար գտնուող երկու պատանիներ 4,000ական ֆրանք պիտի ընդունին առաջին տարին, եւ երկրորդ տարին 3,000ական ֆրանք, եթէ իրենց մտած առեւտրական տան մէջ իրենց ընթացքով, իրենց գործունէութեամբ ու կարողութեամբ, արժանաւոր հանդիսանան մրցանակի։ Երրորդ տարին ալ 3,000ական ֆրանք պիտի ընդունին՝ նոյն պայմանաւ։ Ապա թէ ոչ, այս մրցանակներն ուրիշ արժանաւորագոյներ պիտի ստանան։

Նաեւ, 26 տարեկանէ վար գտնուող երկու երիտասարդներ ամեն տարի պիտի վարձատրուին 2,500ական ֆրանքի մրցանակով, եթէ առեւտրական ուսմանց մէջ յաջող քննութիւն անցուցեն և եթէ առեւտրական տան մը մէջ մտած լինին։ Երկրորդ տարին, 2,000ական ֆրանք, և երրորդ տարին ալ 2,000ական ֆրանք պիտի ընդունին, եթէ առեւտրական տան մը մէջ կամ առեւտրի ասպարիզին մէջ իրենց ընթացքով արժանաւոր հանդիսանան քաջալերութեան։

Այս երիտասարդք առաջին տարին փոխանակ 2,500 ֆր.ի 4,000 ֆր., երկրորդ տարին փոխանակ 2 000ի 3,000 ֆրանք, և երրորդ տարին ալ փոխանակ 2.000ի 3,000 ֆրանքի մրցանակ պիտի ընդունին, եթէ առեւտրական տան մը մէջ մտնեն Ֆրանսայէն դուրս, ֆրանսական կամ ուրիշ գաղթականութեանց կամ օտար երկրաց մէջ։

Այս վերջին կարգի մրցանակաւորք իրենց քննութիւնն անցուցեալ եւ մրցանակն ընդունելէ քիչ ետքը պիտի մեկնին Ֆրանսայէ, եւ ուր որ հասնին եւ հաստատուին, անմիջապէս պիտի իմացնեն Ֆրանսայի առեւտրական Նախարարութեան թէ ո՛ւր եւ ո՛ր առեւտրական տան մէջ գործի սկսած են, որպէսզի առեւտրական Նախարարութիւնը միջոց ունենայ իրենց վրայ հսկելու, և յաջորդ տարին իրենց մրցանակը նորոգելու, կամ դադրեցնելու։

Այս մրցման հաստատման հետ, զոր Փարիզի լրագիրք մեծապէս կը գնահատեն, առեւտրական Նախարարութիւնն հրապարակային դասախօսութիւններ պիտի հիմնէ և հրատարակութիւններ ընել պիտի տայ՝ ի քաջալերութիւն առեւտրական ուսմանց, և ի դրդիռ ֆրանսական երիտասարդութեան՝ առեւտրական ասպարէզի մէջ մտնելու դրամագլխով իբրեւ գործատէր, և կամ թոչակով թղթակցի, նամակագրի կամ հաշուակալի պաշտօններով։

Ի ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ

Ցիւրիխի գաւառէն տիկին Ֆլէօրիօ անցեալ շաբթուն մեռաւ, իր պատկերաց ընտիր հաւաքածոյն կտակելով Պ. Ռէվիյյեոնի, որ նմանապէս մեծ սիրահար էր պատկերաց, և շատ բաներ ունէր հաւաքած։ Բայց մանաւանդ Տիկին Ֆլէօրիոյի հաւաքածոյն ընտրելագոյնն էր ի Զուիցերիա։

Գործին հետաքրքրաշարժ կողմն այն է որ կտակարար տիկնոջ մահէն հինգ ժամ ետքը նոյն ինքն կտակընկալ Պ. Ռէվիյյեոն մեռաւ ի Գահիրէ, իր բոլոր պատկերները թողլով ժրնէվ քաղաքին, որ այս զուգադիպութեամբ երկու հաւաքածոյները միանգամայն կը ժառանգէ, որք բազմաթիւ միլիոններու արժէք ունին։

Ի ՖՐԱՆՍԱ

Գնդապետ Լըպէլ, հռչակաւոր Լըպէլեան հրացանին հնարիչն, անձնական տկարութեան պատճառաւ հրաժարեցաւ իր գնդին հրամատարութեան պաշտօնէն։ Զօրավարն որոյ իշխանութեան ներքեւ կը գտնուէր՝ այս հրաժարումը ցաւ ի սիրտ ծանուցանելով իր զօրաբաժնին, հրապարակաւ դրուատեց Լըպէլ գնդապետին բարեմասնութիւններն, որով կրնար ի մօտոյ բարձրագոյն աստիճաններու հասնիլ ֆրանսական բանակին մէջ՝ եթէ կարենար շարունակել իր զինուորական գործօն ասպարէզ։

—Փարիզի քաղաքային խորհուրդն իր դեկտ. 24ի նստին մէջ որոշեց որդեգրել պիտի ընկերվարական և ի նիս մահճանակ Տրէֆ. Ամեն տարի փէֆէի որդին։ Այս Տքթ. տը Փէֆէ 1871ին Փարիզի հասարակորդեանց համամտութիւն յայտնած էր, և այս կը համարուի չարժառիթ Փարիզի ընկերվարականներուն համակրութեան։ Ուստի, կ'բսուի թէ ֆրանսական կառավարութիւնը պիտի չնչէ քաղաքային խորհրդոյն որոշումը, չընդունելով որ նոյն իսկ մարդասիրական նպատակաւ փառաւորուին 1871ի ցաւալի դէպքերուն գործիչները։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական ժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Դեր. Խորէն արքեպիսկոպոս Նար Պէյի, և զբաղեցաւ այլ և այլ խնդիրներով։

Կրօնական ժողովէն յետոյ Խառն ժողովն ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ի միջի այլոց զբաղեցաւ նաեւ հետեւեալ խնդիրներով։

Նկատողութեան առաւ Տրապիզոնի առաջնորդական տեղապահի ընտրութիւնն յանձին Արժ. Արիստակէս վարդապետ Տ. Սարգսեանի և վաւերացնելով, որոշեց միանգամայն առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ ղրկել ի Տրապիզոն։

Բալուի առաջնորդական տեղապահ կարգեց Արժ. Ահարոն վարդապետը։

Շապին Գարահիսարի Պատրիարքական փոխանորդ կարգեց Կիւրեղեան Արժ. Խորէն վարդապետը։

Որոշեց Պիլէճիկի վիճակն ըստ առաջնոյն միացնել Քէօյ'ահիոյ։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ ի գիտութիւն հաղորդեց Խառն ժողովոյ, թէ Դեր. Դէորգ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան առժամապէս պիտի վարէ Պատրիարքական Փոխանորդի պաշտօնը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՒԱՏԱՐՄԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՐ

Մայրաքաղաքիս ամեն դասակարգերուն պատկանող հայոց անուամբ հետեւեալ հաւատարմական հանրագիրը մատուցուած է ի կայսերական պալատ, ձեռամբ Միսաք Կարապետ և Ճիլաճեան Սեպուհ էֆէնտիներու։

Ցաւօք կը տեսնուի թէ անձինք ոմանք հայ հաւատարիմ հասարակութեան շահուց ու փրկութեանը վնասող մասնաւոր նպատակի մը ծառայելով՝ աստանդ ապօրէն հրատարակութեամբ ու գործերով պարզամիտները մոլորեցնել կը ջանան և նպատակ ունին վնասել հայ հասարակութեան առ օսմանեան կառավարութիւն ունեցած հաւատարմական կապերուն։ Այս անձինք հայ հասարակութեան ամենէն փոքր մէկ մասը կը կազմեն և բընաւ որ և է հանգամանք ու իրաւասութիւն չունին յանուն հասարակութեան գործելու։ Ասոնց մէջ երեւելի անձ մը չգտնուելէն յայտնի կ'երեւի թէ հայ հաւատարիմ հպատակները բնաւ մասնակից չեն ատոնց նպատակին։ Հայ հպատակները հինգ հարիւր տարիէ ի վեր Ձերդ Վեհափառութեան Օգոստափառ Նախնեաց բարձր հովանւոյն ներքեւ պահած են իրենց կրօնքը, լեզուն ու ազգութիւնն, և արժանացած հանգիստ ու երջանիկ կեցցուցվարութեան մը։ Հայերն իրենց ամենանուիրական պարտականութիւնն համարած են իրենց այս վիճակին իբրեւ երախտապարտութիւն հաւատարիմ մնալ իրենց Օգոստափառ Վեհապետին և ասոր փոխարէն արժանի եղած են կայս. կառավարութեան բարձր վստահութեանն ու պաշտպանութեանը։ Հայ հասարակութիւնը զգաած է այն ամեն մեծագործութիւններէն որք Մեր Օգոստափառ Վեհապետին գահակալութեան օրէն ի վեր եղած և առանց բացառութեան նը. պաստած են բոլոր հպատակաց նիւթական ու բարոյական յառաջդիմութեանը։ Աներկրայ ենք թէ Հայերն ասկից վերջը եւս, չնորհիւ Ձերդ Վեհափառութեան, պիտի արժանանան կայսերական բազմաթիւ շնորհաց։

Հայոց՝ դարերէ ի վեր չարունակող հաւատարմութիւնն, ապացոյց մըն է թէ բնաւ չպիտի չեղին առ իրենց Օգոստափառ Վեհապետն ունեցած սէրէն ու հաւատարմութենէն եւ թէ ապօրէն նպատակներու չծառայէլ զատ իրենց մտքէն ու երեւակայութենէն անգամ չպիտի անցուցեն զայն։

Հայ հաւատարիմ հպատակաց միակ փափաքն է ամենայն անդորրութեամբ ապրիլ օսմանեան կառավարութեան գորովագութ ու արդարասէր հովանւոյն ներքեւ։

Այս հանրագիրը կը կրէ իբր 230 ստորագրութիւններ զորս պիտի հրատարակենք վաղուան թուով։

* * *

Այս հանրագրոյն ի պատասխան հետեւեալ բերանացի զեկոյցն եղած է Միսաք Կարապետ ու Ճիլաճեան Սեպուհ էֆէնտիներու։

«Այն հաւատարմութեան հանրագիրն, որ պատրաստուած է մայրաքաղաքիս ամեն դասակարգաց հայոց [illegible] կողմէ և զոր դուք յանձնած էիք, մատուցի յոտս կայս. գահոյից։

«Մեր Օգոստափառ Սուլթանը՝ նկատելով որ Մեծափառ Վեհապետի մը համար ամենամեծ գոհունակութիւն մըն է տեսնել իւր երկիրներու բարգաւաճումն և հպատակաց երջանկութիւնն և հաւատարմութեան զգացմանց արտայայտութիւնները, մեծապէս գոհ եղաւ տեսնելով մայրաքաղաքս գտնուող իւր հայ հպատակաց՝ առ իրենց Վեհապետն ունեցած հաւատարմութեան այս կերպիւ եւս վերահաստատելու փութալը։ Ն. Վեհափառութեան հայ հպատակները դարերէ ի վեր միշտ հաւատարիմ մնացած են կայս. կառավարութեան և սիրով վարուած են իսլամ հպատակաց հետ։ Հայերն ամենուն վստահութիւնը գրաւած են այնպէս որ բարձրաստիճան իսլամներու տանց մէջ այնպիսի պաշտօններու կոչուած են, որք ամենէն վստահելի մարդոց միայն կը յանձնուին։ Այս պարագայ շատ ժամանակներէ ի վեր կատարուած փորձերու արդիւնքն է։ Վեհ. Սուլթանն՝ Հայերն իրենց հաւատարմութենէն չեղած չէ նկատած երբէք։ Ինչպէս որ ամեն ազգի մէջ կը գտնուի, հայոց մէջ ալ քիչ ժամանակէ ի վեր մէկ քանի անմիտներ երեւան ելնելով թէեւ ապօրէն ընթացից մէջ գտնուած են, իբրեւ արդիւնք այլ և այլ գրգռմանց, սակայն յայտնի է թէ այդ կարգի անձինք շատ քիչ բլլալով, խելահաս ու հաւատարիմ ժողովրդեան կողմէ եղած յորդորանաց վրայ հաւատարմութեան շաւղին մէջ պիտի վերադառնան։

«Մեր Օգոստափառ Ինքնակալն՝ ի նշան իւր բարձր գոհունակութեան՝ ձեր երկուքին շնորհեց Իմթիազի արծաթի շքագրամ ու չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան։

«Բարձրեալն Աստուած երկար ու բարեբաստիկ կեանք շնորհէ Մեր Օգոստափառ Ինքնակալին և անսասան պահէ Իւր փառապսպծ գահուն վրայ։

ՊԱՆՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆՔ

Մաքսային ժողովոյ անդամ անուանեցաւ Մէհմէտ Ալի էֆէնտի, Նախկին գործակատար Բարձր. ճէմիլէ Սուլթանի։

Պէրութի Մէրճիւն գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Նազիֆ էֆէնտի, գայմագամ Սաֆիթեան։

Պէրութի Սաֆիթա գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Բիզա էֆէնտի, գայմագամ Մէրճիւնի։

Եանեան Ապոֆաթ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Միլքիէ վարժարանին Նախկին շրջանաւարտ Բիւսթէմ էֆէնտի։

— —

Սանիյէի երկրորդ աստիճան տըրուեցաւ Ներքին գործոց Նախարարութեան հաշուակալութեան դիւանին կ. Պոլսոյ ճիւղին առաջին քարտուղար ճէմալ էֆէնտիի, գաւառաց ճիւղին առաջին քարտուղար Բէրթէվ էֆէնտիի և արձանագրիչ Սայիտ էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ նոյն դիւանի արձանագրիչներէն Զիեա, ճէմիլ ու Ալի էֆէնտիներու և Կիրասոնի վաճառականներէն Սարը Ալէմտարզատէ Ահմէտ Ֆաիզ էֆէնտիի։

— —

Զորրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կիրասոն գաւառակին Իտարէի ժողովոյ անդամ Հասան Թահսին էֆէնտիի և Լազիսթան գաւառի Թապուր Ագասը Ֆաիզ պէյի։

— —

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Ոստիկանութեան նախարար Նազըմ պէյ երէկ կայս. պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանի հրամաններն ստանալէ յետոյ իւր պաշտօնատեղին դարձաւ։

— —

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհուրդն իւր երեկի նստին մէջ կարեւոր խնդիրներով զբաղեցաւ և խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին։

Նախարարաց Խորհուրդէն յետոյ, Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն ու Արտաքին գործոց Վեհ. Նախարարը մինչեւ ուշ ժամանակ խորհրդակցութիւններ կատարեցին։

— —

ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ

Տպագրական Տեսչութիւնն այս աւուր թուրք լրագրաց միջոցաւ կը ծանուցանէ թէ Տիարպէքիրէն, Տրապիզոնէն, Բաղէշէն, Էնկիւրիէն, Ատանայէն, Վանէն, Քարբերդէն և Կարինէն դեկտեմբեր 14, 15, 16 թուականներով եկած հեռագրերու համաձայն, այդ նահանգաց մէջ, չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, որ և է գէպք չէ պատահած և թէ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀ

Ազքատաց ածուխ և այլն բաշխելու համար կազմեալ յանձնաժողովն երէկ ևս ի նիստ գումարեցաւ և աւարտեց ածուխի նոր ստացումը։ Գնոյ ածուխներն երէկուն սկսան բաշխուիլ։

Ազքատաց բաշխելի վերմակներու, հագուստներու և այլոց նուազուրդին համար երէկ արհեստաւորք ներկայացան յանձնաժողովին։ Ասոնց պահանջած գիները բարձր բլլալով, որոշուեցաւ նուազուրդը շարունակել և ուրիշներու հետ ևս բանակցիլ։

— —

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

Երուսաղեմի Յունաց պատրիարքական Տեղապահ Տ. Նիկէֆոր հրահանգ ուղղեր է իւր Կ. Պոլսոյ փոխանորդին՝ Յունդեան և Մակրութեան տուներուն եկեղեցական բոլոր արարողութիւններն հանդիսաւորապէս կատարել տալ Ֆէնէրի և Եէնիդիւղի յոն եկեղեցաց մէջ որք Երուսաղեմայ պատրիարքութեան իրաւասութեան ներքև կը գտնուին։ Այս հրամանին համեմատ՝ վերոյիշեալ երկու եկեղեցիք, որոց մէջ ժամանակէ մը հետէ արարողութիւնք դադնփակ կը կատարուէին, վաղուընէ սկսեալ պիտի բացուին։

— —

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Վեհմ. Տոք. Խորասանճեան էֆէնտի և իրեն ընկերացող միւս բժիշկներն՝ որք Վեհ. Սուլթանի հրամանաւ Պէրլին կը գտնուէին հիւծախտի դարմանման համար Քոխի նորահնար գիւտն ուսումնասիրելու, երէկ գիշեր մայրաքաղաքս դարձան Արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։

Ինչպէս երկաթուղեաց ընկերութեան կողմէ հրատարակեալ ազդ մը կը ծանուցանէր երէկ, Հունգարիոյ և Սերպիոյ մէջ առատօրէն տեղացած ձիւնին պատճառաւ ճեպընթաց կառախումբը վեց ժամու յապաղումմ մը ունեցած էր, որով բժշկական պատուիրակութիւնը գիշերուան ժամ 5ին հասաւ ի Կ. Պոլիս։

— —

ՄՈՒԽԹԱՐ ՓԱՇԱ

Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ Եգիպտոսի օսմ. բարձր պատուիրակ Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշա որոշեր է ուղեւորութիւն մը կատարել դէպ ի Վերին Եգիպտոս։ Այս ուղեւորութիւն պիտի տեւէ մէկ ամիս։ Մուխթար փաշայի կ'ընկերանան երկու թիկնապահք և մէկ քարտուղար։

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն, դեկտեմբեր 15ին Սուրիական Տըրիպոլսոյ ու Հալէպի մէջ և 17ին՝ Սեվերեկի ու շրջակայից մէջ հնտախտի որ և է դէպք չէ պատահած։ Այնթապի մէջ դեկտեմբեր 17ին՝ ու 18ին՝ առանձին բընակուողներէն մէկ մէկ մահ պատահած է։ Դեկտեմբեր 17ին ու 18ին՝ Առանայի մէջ հնտախտի նոր դէպք չէ պատահած եւ առաջուան բռնուողներէն 1 հոգի մեռած է։ Օսմանիյէ գաւառակին մէջ ևս դեկտեմբեր 17ին՝ մէկ դէպք պատահած և 18ին՝ 2 հոգի մեռած են։

— —

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

Այսօր, եւրոպական տարեգլխոյն առթիւ, Բերայի Սանդա-Մարիա եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցուի, որուն ներկայ կը գտնուի աւստրիական դեսպանն իւր պաշտօնատարներով։ Ցաւարտ արարողութեանց, Պառոն տը Քալիչէ դեսպանատան մեծ դահլիճին մէջ պիտի ընդունի աւստրիական գաղթականութեան երեւելեաց շնորհաւորութիւնները։

—Ֆրանսական դեսպանն ու դեսպանուհին յառաջիկայ շաբթու վերջերը մայրաքաղաքս կը վերադառնան։ Խորհրդական Պ. Լօթիէ Վիլլար որ, ի բացակայութեան Մոնդէպէլլո կոմսին փոխադարձակը վարէ դեսպանատան գործերն, այսօր կ'ընդունի ֆրանսական գաղթականութեան երեւելեաց շնորհաւորութիւնները։

—Մսյրաքաղաքիս հոլանտական դերհիւպատոս Պ. Ատվօքաթ հրաւիրուած ըլլալով առժամապէս վարել Իզմիրի հիւպատոսարանին գործերը, երէկ մեկնեցաւ։ Այս բացակայութեան միջոցին, հոլանտական դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Քէօն պիտի վարէ հիւպատոսարանի գործերը։

— —

ՊԱՌՈՆ ՏԸ ՀԻՐԾ

Պառոն տը Հիրշ 60,000 ֆրանք նուիրած ըլլալով ի Նպաստ Սելանիկի հրկիզեալոց, այդ գումար պիտի յատկացուի 60 տուներու շինութեան, որք առանձին փողոց մը պիտի կազմեն՝ Հիրշի անուան նուիրեալ։

— —

ՖԷԹՈՒԼԱՀ ԵՒ ՐԷՇԱՏ ԷՖԷՆՏԻՆԵՐՈՒ ԴԱՏ

Գետական Խորհրդոյ անդամ Ֆէթուլլահ էֆէնտի անարգական խօսքեր ուղղած ըլլալով հեռագրական և թղթատարական վերատեսչութեան փաստաբան Բէշատ էֆէնտիի դէմ, այս վերջինն կողմէ եղած բողոքանաց վրայ՝ ի դատ կոչուած է։ Ըստ տեղեկութեանց Մանիսա-ի, այս դատ պիտի տեսնուի ի մօտոյ Գետական Խորհրդոյ վճռաբեկ ատենին առջեւ, ընդ նախագահութեամբ Բարձր. Արիֆի փաշայի։

— —

ԹՐԱՄՈՒԷՑ ՅԱԴՐ. ՊՈԼԻՍ

Պ. Ճոն Բրիվէլէիօ խնդրագիր մը մատուցանելով ձեռնհաս իշխանութեան, խնդրած է որ ժամանակ Պ. Թուքասի իրեն արտօնութիւն տրուի թրամուէյի գիծ մը շինել Ադր. Պոլսոյ երկաթուղւոյ կայարանէն մինչեւ ի քաղաք։ Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը մերժած է այս առաջարկը, նկատելով որ արդէն պայմանագիր մը պատրաստուած է այդ արտօնութիւնը Պ. Թուքասի յանձնելու համար։

— —

ԸՆԴՈՒՎԵԱՑ ՀԵՌԱԳԻՐ

Կ. Պոլսոյ և Տարտանէլի միջեւ գտնուած ընդծովեայ հեռագրական թելը խզուած ըլլալով, միջոցներ ձեռք առնուած են զայն փութով վերահաստատելու համար։ Մինչեւ որ այս գործողութիւն կատարուի, որովհետեւ Տարտանէլէ սկսեալ և անկից անդին ընդծովեայ հեռագրական հաղորդակցութիւնը լաւ վիճակի մէջ են, այդ ճանրով հեռագիր զրկողներուն կը ծանուցուի որ իրենց հեռագրին եզրը նշանակեն «Զէյթիլի կամ Տարտանէլի ճամբով»։

— —

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾՔ

Հեռագիրը ծանոյց երէկ թէ աւստրիական Լոյտի Նէյզէ չոգենաւը խրեր է Աւսարիկ այդ արկածի մասին մայրաքաղաքս հասած նորագոյն անդկութիւնք։ Նէյզէն որ Իզմիրէն ի Թրիէսթ կը ճամբորդէ, երկուշաբթի իրիկուն աւազի վրայ խրեր է Կրէտէի ծովեզերաց մօտ, Քանտիայէն քիչ հեռաւորութեամբ, առանց սակայն վնաս պատճառելու ուղեւորաց որք կրցեր են ցամաք ելլել։ Լոյտի ուրիշ երկու չոգենաւք՝ Տ—ոէ և Օ—ռիէ արկածի վայրը փութացեր են նէյզէն ազատելու համար իւր խրման վայրէն։

—Կը հերքուի այն զրոյց թէ Կիւրքի ընկերութեան Քէլլիէ չոգենաւն որ Վլօլէն կուգար, ընկղմեր է։ Նոյնպէս անհիմն է այն լուր թէ Թ—ք—ոն չոգենաւն որ կը-ռէտէ կ'երթար, փոթորկի բռնուելով ծանր վնասներ կրեր է։ Ընկերութեան հասած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ յիշեալ երկու չոգենաւք իրենց ուղեւորութիւնը կը շարունակեն կանոնաւորապէս։

—Անգլ. Հերլ—ոթ չոգենաւն որ ածուխ բեռցած Կ. Պոլիս կուգար, Տարտանէլի մօտ խրեր է։ Զայն ազատելու համար նաւաձիգ չոգենաւեր զրկուած են։

—Պ. Ուոլքըր որ մէկ շաբաթ առաջ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս աշքէ անցուցելու համար Անի չոգենաւն որ Վառնայի մօտ խրած է, տակաւին չէ կրցեր այդ չոգենաւուն մօտենալ՝ փոթորկէն օդերուն պատճառաւ։

—Օտեասյէն առնուած հեռագիրք կը ծանուցանեն թէ նաւահանգիստը սառեր է և բազմաթիւ նաւեր սառոյցներուն մէջ փակուած մնացեր են։

—Քիդ չոգենաւն որ «Լսսեան և Ունճեան չոգենաւային ընկերութեան» Թ—ոոո

Պրանիական արտաքին	75 7/8
Ոսկի թղթեր	— —
Մեռախոս	— —
Հեր Լանտարի վրայ	25 20

Լոնտոն, 31 Դեկտ. ժամ 4 փայր. 55 երեկոյ

Անգլ. ցանցային	95 93
Լոնտ. » Սերի Դ.	18 1/2
» » » Ե.	43
» » » Բ.	28 5/8
» » » Գ.	18 5/8
Փոխառութիւն 1877	101 3/4
Գանր Օթոման	14 1/2
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիտ)	96 3/8
» առանձ. (բրիմիէրիթեթ) 1890	102 1/4
Ոսկի թղթեր	23 1/8
Ջոհանիսպուրգ (փոխառ. Բրայիտ)	101
Հիւլենական 5 %	93
Մոնտրէալ »	— —
Լուսական 1889	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի դրամ	25 24

Վիեննա, 31 Դեկտ. ժամ — փայր.

Օսմանեան երկաթուղի	36 70
» Ռեմիի բաժնեթղթեր	146 25
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	114 10
» Փարիզի »	45 10

Պերլին, 31 Դեկտ. ժամ — փայր.

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 150
» Փարիզի »	80 30
Բուսական թղթադրամ	— —
Օսմանեան երկաթուղի	79 80
Օսմանեան ֆոնտիսիոնէ Սերի Դ.	— —

Ռիթի Պուրսը գոց է մինչև 2 յանուար.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ

Իվ ՊԱՐՊԻԼԻԷ ՏԻ ՍԻՎԻԼԻԱ

Բողինա գեղանի՝ քնքոյշ՝ սիրուն աղջիկ մ'է. նոր բացուած կարմրագեղ վարդի նման անուշաբոյր է. Անտանելուլիոյ այն կոյսերէն է զոր արեւմտեան քերթողք այնքան եռանդեամբ ու սիրով դրուագեր են. ի տես Բոզինայի ուժգին կը տրոփէ սիրտ Սը—ուէ—ՆԷի. երբ Բոզինա պատշգամին վրայ յեցեալ հայի երեւակայական ի մի հոլիզոն, զ—ե՞ Բրօվ—Ռոյէն կ'առնու կիսթարը ու կ'երգէ յանպատրաստից՝ ժտելով ի փոխարէն մի ժիտ այն վարդակարմիր շուրթներէն, և մի հայեցուած այն սեւագեղ աչերէն որոց փայլ կը շլացուցնէ զիւր աչեր. Իսկ երբ Բոզինա հանդիսատես լինի ի կրկէս՝ խրոխտապանծ ֆ—վ—ԼԷրօն, որոյ գոռոզութիւնը ոչ ոք կարող է ընկճել, կը սուրայ, կը նետուի թշնամւոյն վրայ ու կ'ընտրէ մեռնիլ քան յաղթուիլ, որպէս զի արժանանայ ծափահարութեանց այն գեղաստեղծ ձեռքերուն՝ որոց կը ցանկայ մատչիլ ի համբոյր և տալ փոխադարձաբար ոչ իւր փառքը, այլ իւր կեանքը.

Արդ, գեղեցիկ ընթերցողս, (—ՆԷ չեմ կարող դնել, այս բառը իդական չունի ի մեր լեզու),—քանզի հաճելի է ինձ կարծել թէ գեղեցիկ ես, եթէ չը լինիս իսկ՝ թո՛ղ ինձ այդ ախորժելի պատրանքը, —ուստի, գեղեցիկ ընթերցողս, եթէ Բոզինա լինէիր, կ'ընտրէ՞ր ցաւագար ծերունի մը քեզ յամուսին. անտարակոյս ոչ, և լաւ կ'ընէիր. եթէ այդ մարդը բռնանար քու վրայ. արդեւուր զքեզ տան մը մէջ. ամէն յարաբերութիւն դադրեցուներ արարածոց հետ և պնդէր թէ իրեն հետ պիտի ամուսնանաս. Անշուշտ կը խորհէիր խոյս տալ առաջին առթիւ. այսպէս ալ ըրաւ Բոզինա, ուստի յանցաւոր մի՛ դատեր զնա.

Տօն Պարթօլ ծեր է. հօրեղբայրն է Բոզինային. ինքը սնուցեր, մեծցուցեր է զնա. այդ՝ լաւ. Բայց երբ տեսնէ Նորա գեղոյն պերճութեամբ պարզուիլը իւր նուագեալ աչացն առջին, կը մոռանայ այլում չտալ զնա, այլ առնուլ իրեն ի կնութիւն, հոս՝ կը սխալի. Այն օրէն կը սկսին նախանձ, հալածանք ևն.

Բայց Ալմավիվա մը կայ, սադայէլի ձագ՝ Ֆիկարօ մը կայ, որք ի դերեւ կը հանեն ծերունւոյն անհեդեդ առաջադրութիւնը.

Ալմավիվա ինքզինքը դիւրութեամբ կը սիրցունէ, երիտասարդ և գեղեցիկ է. ի՞նչ պէտք է աւելի Բոզինայի համար. Ֆիկարօ, տան սափրիչը, բժիշկը և ամէն բանի ծառայող մարդ մը, կ'օգնէ սիրահարաց և հուսկ ուրեմն Բոզինա կ'ամուսնանայ Ալմավիվայի հետ, որոյ ազնուական և կոմս լինելը յետոյ կ'իմանայ ուրախութեամբ. զի այս պարագան ամուսնութեան արգելք չլինելէ զատ՝ առաւելութիւն մը կը յաւելու նորա վրայ, կարծեմ.

Եւ Բօսինի, այն հանճարաւոր երաժշտապետը, յօրիներ է նիւթիս վրայ, զոր համառօտիւ պատմեցի, հրաշալի օբէրա-քոմիք մը որ իւր տեսակին մէջ առաջին կարգի է.

Այս խաղի երաժշտութիւն մինչեւ վերջը արթուն կը բռնէ զհանդիսատեսս և գողտրիկ ու վառվռուն եղանակներով՝ որք իրարու կը յաջորդեն անդադար՝ մեծ բերկրանք կը հայթայթէ ունկնդրաց.

Աւելորդ կը համարիմ ի Պ—ռէրէրի երաժշտութեան վրայ ճառել, զի ամէն ոք գիտէ զայն. Իսկ երգելու եղանակին գալով, ընդհանրապէս պակասաւոր կերպով կատարեց Պ. Սալլայի ֆըրանսական խումբը, անցեալ հինգշաբթի երեկոյ. Աղախնոյն հատուածը, որ այնքան սիրուն ու զուարճալի է, բարձեր էին. Նմանապէս այլ հատուածներ. Խաղին բոլոր բեռը Ռեսցեր էր Օր. տը Վիլբրէի և Պ. Քօրբէյի վրայ Օր. տը Վիլբրէի և Պ. Քօրբէյի վրայ որք շատ լաւ կատարեցին իւրեանց դերքեր.

Օր. տը Վիլբրէն արդէն ծանօթ է մեզ. երգեց որպէս կ'երգէ միշտ, կատարելապէս.

Առաջին անգամ կը լսէի Պ. Քօրբէ. Քոան և հինգ տարեկան երիտասարդ մ'է. Պարիզեանի ճոխ և ճկուն ձայն մ'ունի, զոր կը գործածէ վարպետօրէն. Բազում անգամ ծափահարութեանց արժանացաւ.

Առոյժժ ֆրանսական խմբին լսուելու արժանի դերասանուհին Օր. տը Վիլբրէ և դերասանը՝ Պ. Քօրբէ է. այսչափը՝ կարծեմ՝ բաւական է. քանզի եթէ աւելի պահանջող ըլլանք՝ թատերական ենօրինութիւնը դուցէ ընէ այնպիսի գիտողութիւններ որ Բերայի հասարակութեան թատերասիրութիւնը և առատաձեռնութիւնը վիրաւորէ. Այս երազ չէ. իրականութիւն է.

ՑՈՎՀ. Վ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ՁՈՒՊՈՒՔԼՈՒԻ ԿԱԶԻ

ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ

(Շարունակութիւն երեկի թիւին.)

Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղն 21 ապրիլ 1298 թուականին հետեւեալ տեղեկագիրը պատրաստած է.

Պետական Խորհրդոյ Օրէնսդիր ճիւղը ի ներկայութեան Քաղաքապետութեան Ժողովոյ նախագահ Բէյզի պէյի, որ յատկապէս հրաւիրուած էր, նկատողութեան առաւ Քաղաքապետութեան կողմէ անցեալները Պետական Խորհրդոյ մատուցեալ երկու պաշտօնագրեր, որք կը վերաբերէին մայրաքաղաքիս մէջ կազի սնուցկներու պահպանման յատուկ Սամի պէյի ուղեցած մթերանոցի պայմանագրոյն փոխանակման եղանակին և այլ մանրամասնութեանց. Քաղաքապետութեան բուն իսկ կարեւորութիւն տուած կէտն էր՝ վաճառականաց կողմէ մթերանոցին ի պահ տրուելիք կազի սնուցկներու պահպանութեան մասին ապահովութիւն մը ձեռք բերել. Պետական Խորհուրդը նկատելով որ Առևտրական օրինաց արտօնելովն՝ Սամի պէյի՝ վաճառական Սամանճեան, Մոմճեան ու Հաճեան ընկերութեանց հետ կազմած Բոլլէքթիի ընկերութիւնը զբաղական մը պիտի ըլլայ պահանջուած ապահովութեան, որոշած է քննել վերոգրեալ անձանց նիւթական կարողութեան ստուգմանն և ըստ այնմ հարկ եղած յանձնարարութիւնն ըրած է Քաղաքապետութեան. Ասոր վրայ Քաղաքապետութիւնը զրկած է Առևտրական նախարարութեան հետ կատարուած բանակցութեանց արդիւնքը պարունակող պաշտօնագիր մը ինչպէս նաև Առևտրական Սենեկի տեղեկագրերն, որք նկատողութեան առնուեցան. Այդ տեղեկագիրներով վերոգրեալ անձանց նիւթական կարողութիւնը վաւերացուած էր և Սամի պէյի հետ փոխանակեալ մենաշնորհի պայմանագրոյն ինչ ինչ կետերուն վրայ դիտողութիւնք եղած էին. Սակայն Առևտրական Սենեկն իւր իրաւանց սահմանէն դուրս ելած է այժմ դիտողութիւն ընելով՝ կայս. Իրատեվ և կայս. Ֆէրմանով վաւերացեալ մենաշնորհի մը պայմանագրոյն վրայ. Այսուհանդերձ այդ դիտողութիւնք՝ իրրեւ առեւարական տեսակէտով ցոյց տրուած դիւրութիւններ՝ նկատողութեան առնուելով մանրամասնութիւնները քննուեցան. Ա.—Պայմանագրութեան մէջ արդէն նշանակուած էր թէ կազի մթերանոցներն կազմելի յանձնաժողովին կողմէ յարմար դատուած տեղ մը պիտի չինուին, որով հարկ չկայ դիտողութիւն ընել թէ չինուելիք տեղը բացորոշ կերպիւ ցոյց տրուած չէ. Բ.—Մթերանոցի ընդարձակութիւնն արդի սպառմանց համեմատութեամբ որոշուած ըլլալով, հարկ տեսնուած չէ առ այժմ աւելի ընդարձակել զայն. Գ. Մթերանոցի տուրքին քանակութիւնն եւս՝ Առևտրական Սենեկի կազմութենէն առաջ անհրաժեշտ ծախքով չինուած ելմտարոյցի մը և վաճառականաց կողմէ կատարուած քննութեան մը ու այս վերջնոց հաւանութեան վրայ որոշուած ըլլալով, հարկ տեսնուած չէ իւրաքանչիւր սնուցկի ներամսեայ տուրքն եղող 55 փարան 40 փարայի իջեցնել, որովհետեւ հաստատուած է թէ տրոց այդ գեղը նպատակին իրագործումը պիտի դժուարացնէ. Դ.—Նը պարավաճառաց և կազ ծախողներու խնութիւններու մէջ գտնուելիք կազի քանակութիւնն եւս անցեալները տրուած որոշման մը համաձայն սահմանուած ըլլալով, այս մասին եղած դիտողութեան ևս հարկ տեսնուած չէ.

Ասոնցմէ յետոյ նկատողութեան առնուելով Սամի պէյի և ընկերաց միջեւ կնքեալ մասնաւոր պայմանագիրն, որոշուեցաւ հետեւեալ կէտերը հաղորդել Քաղաքապետութեան. Ա.—Քանի որ ալքոլ պահելու խնդիրն առ այժմ յետաձգուած է և Սամի պէյ պաշտօնապէս արտօնեալ չէ իւր ունեցած մենաշնորհն այլում փոխանցել, հետեւարար ասոնց նկատմամբ եղած յաւելուածներու իմաստն հաշտեցնել մենաշնորհի պայմանագրոյն հետ. Բ.—Սամի պէյի յանձն առած հատուցմանց միւսներն եւս բաժնեկից գըտուցմանց միւսներն եւս ճշդել. որով եթէ այս երկու կէտերը ճշդուին, քոլէքթիի ընկերութիւնը, որ Առևտրական Սենեկին կազմուած է, եթէ մենաշնորհի պայմանագրութեան հակառակող ընթացք մը ունենայ՝ ընդունելի չպիտի նկատուի. Սամի պէյ ըստ առաջնոյն արտօնատէր ըլլալով, իւր մենաշնորհի ձեւն ու եղանակն որ ինչ է փոփոխութեան չպիտի ենթարկուի, որով վերոգրեալ ընկերութիւնը մթերանոցի գործառնութեանց համար պատասխանատու պիտի ճանչցուի պահանջեալ ապահովութեանց համար. Ուստի պէտք է ընկերութենէն մուրհակ մը առնել յորում նշանակուին վերոգրեալ կետերն իր յայտնի եւ նաեւ ընկերութեան յանձնառութիւններն հանդէպ Քաղաքապետութեան առանց ժամանակ կորսնցնելու գործի ձեռնարկելու տալ.

* *

Սամի պէյի եւ Հաճեան ու ընկերութեան միջեւ հետեւեալ մուրհակը փոխանակուած է.

Կայս. Ֆէրմանով ինձ յանձնուած կազի մթերանոցներու տրոց խնդրոյն առթիւ՝ իմ շահակից ընկերներուս Սամանճեան Մոմճեան ընկերութեան եւ Հաճեան ընկերութեան դէմ առեւտրական երկրորդ դատարանին առջեւ բացած դատս հրաժարեցայ. Ներկայ 1884 տարւոյ անցեալ յունվար ամսէն սկսեալ վերոգրեալ ընկերներս արտօնեալ են Զուպուքլուի յիշեալ կազի մթերանոցին ու Դալաթիոյ գըբասենեկին տարեկան ծախուց համար, որք են պաշտօնէից, բեռնակրաց, պահապանաց ու այլոց ամսաթոշակներուն, փայտի ու ածուխի ծախուց, ապահովագրութեան դրամի ու տրոց վճարման եւ այլ այդ կարգի ծախուց համար տարեկան 1300 ոսկի ծախսել, աւելորդ ծախքերն իրենց վերաբերելու պայմանաւ. Ընկերացս կողմէ դրուած ծանուցեալ դրամագլխին համար իբրեւ տոկոս եւ գլխավճար տարեկան 1800 ոսկի պիտի վճարուի. Ընդունուած ծախքերու համար վճարելի 1300 ոսկին և տոկոսի ու գլխավճարի համար վճարելի 1800 ոսկին, որոց գումարն է 3100 օսմանեան ոսկի, ինչպէս նաեւ Քաղաքապետութեան վճարելի գումարն, ըստ տրամադրութեանց մեր նախորդ պայմանագրին, տարեկան հասոյթէն զեղչուելով, զուտ հասոյթին հարիւրին 40 ը ինձ եւ հարիւրին 60 ը ընկերներուս պիտի յատկանայ. Վերոյիշեալ մթերանոցներուն համար երբ չինութիւն մը կամ նորոգութիւն մը հարկ դատուի ինձ իմաց պիտի տրուի. Վերոյնշանակեալ կէտերու մասին մեր մէջ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, այս գիրս ստորագրեցի.

(Աստուածատուրեան)
ՍԱՄԻ

8 հոկտեմբեր 1300

* *

Սամի պէյ հետեւեալ նամակն ուղղած է Մոմճեան Միքայէլ էֆէնտիի.

Տէր,

Այս նամակս այս պահուս Լիոնէն գրեցի. Զեզմէ բաժնուելէս ի վեր թէև մէկ քանի տեղեր դիմեցի, սակայն աջակցութիւն մը չգտնելով, դարձեալ Զեզ դիմելս ստիպուեցայ. Պատուոյս վրայ կ'ապահովեմ որ եթէ մուրհակին մէջ նշանակեալ գումարն որոշեալ օրէն առաջ չկրնամ վճարել, եւ ոչ մէկ դատարանի պիտի դիմեմ եւ ձեզի ալ չպիտի ազդեմ. Այս նամակս իբրեւ մուրհակ պահեցէ՛ք և եւ ի պահանջել հարկին ցոյց տուէ՛ք ինձ եւ դատարանին. եթէ հակառակը գործեմ պատուոյս դէմ ձեզանչած պիտի ըլլամ. որովհետեւ եթէ ձեզ վճառած բաժնիս փոխարէն առած 450 ոսկիս ամբողջովին չվճարեմ, այդ բաժին ինձ համար այսօրուընէ ծախսուած է. Ասկից աւելի ապահովութիւն մը չըլլար. եթէ այդ 450 ոսկին չկրնամ վճարել՝ հարիւրին քսան բաժին մը պաշտօնապէս ձեզի վճառուած պիտի ըլլայ. Մնացեալ գումարն եւ 7 ամսուան շահը բնականաբար ինձ պիտի յանձնէք. եթէ երկու ամիս յետոյ վճարելի յիսուն ոսկինոց յանձնարարութիւն մը ընդունիք, ի՛նչ կը պատահի, մինչդեռ ես ադով իմ գործս պիտի կարգադրեմ. ի սէր Աստուծոյ, Զեր զաւակին գլխուն համար, կարգադրեցէք այս գործս որ բնաւ ձեր շահուն չդպչիր. Այս նամակս իբրեւ մուրհակ ընդունեցէք.

(Աստուածատուրեան)
ՍԱՄԻ

5 յունիս, 1302

Ց. Գ. եթէ չընդունուի, այս նամակս ինձ վերադարձուցէք.

* *

Դատարանաց գործադիր պաշտօնէին կողմէ հետեւեալ պաշտօնագիրն ուղղուած է Հաճեան, Մոմճեան ու Սամանճեան ընկերութեան.

Զեր կողմէ խոստացուած և յանձն առնուած էր վճարել հազար ոսկին այն գումարին զոր իտալական հպատակ Ալպէռ Քէօն՝ առեւտրական դատարանին վճռագրով կը պահանջէ Սուպհի փաշայի որդի Սամի պէյէն. Մնացեալ Պարտուց համար եւս Սամի պէյ խոստացած էր վճարել մինչեւ 1 յունվար 1299 և ասոր փոխարէն ցոյց տուած էր Զուպուքլուի կազարանին, որուն մենաշնորհն իրեն արուած է և տարեկան զուտ հասոյթի հարիւրին վաթսունը Զեզ կը վերաբերի, իրեն յատուկ հարիւրին քառասունէն հարիւրին քսանն որ պարտապահանջին կողմէ գրաւի դրուած է և դատարանի վճռագրով ծախսուին որոշուած է այդ պարտուց կարգադրութեան համար. Արդ, որոշեալ պայմանաժամերն լրացած և սակայն այդ պարտքը վճարուան չէ և զըրկուած ազդարարագրոց մէջ որոշեալ պայմանաժամերն եւս անցած ըլլալով, Սամի պէյ տակաւին որ եւ է ձեռնարկ ըրած չէ այդ պարտքը վճարելու համար. Ուստի այդ հարիւրին քսան շահաբաժնին զուտ հասոյթը աճուրդի դրուած և յետ օրինական գործողութեանց պարտապահանջին վրայ մնացած է 1300 ոսկւոյ փոխարէն. Ուրիշ պահանջող մըն ալ չգտնուելով, հանգուցուած է թէ այդ գումար ի վաճառ հանուած առարկային արժէքն է և հետեւաբար գործադիր պաշտօնէութիւնը յարմար դատած է այդ շահաբաժինը տալ վերոյիշեալ գնողին, որով յայտագիր մը տուած է իրեն թէ այդ հարիւրին քսան շահաբաժինը Ներկայ գրոյս թուականէն սկսեալ յաւարտ մենաշնորհի պայմանաժամին, որ է 25 տարի, պարբերապահանջին իրաւունք ունի ստանալու այդ տարեկան 1300 ոսկի ծախսել, աւելորդ ծախքերն իրենց վերաբերելու պայմանաւ. Ընկերացս կողմէ դրուած ծանուցեալ դրամագլխին համար իբրեւ տոկոս եւ գլխավճար տարեկան 1800 ոսկի պիտի վճարուի. Ընդունուած ծախքերու համար վճարելի 1300 ոսկին և տոկոսի ու գլխավճարի համար վճարելի 1800 ոսկին, որոց գումարն է 3100 օսմանեան ոսկի, ինչպէս նաեւ Քաղաքապետութեան վճարելի գումարն, ըստ տրամադրութեանց մեր նախորդ պայմանագրին, տարեկան հասոյթէն զեղչուելով, զուտ հասոյթին հարիւրին 40 ը ինձ եւ հարիւրին 60 ը ընկերներուս պիտի յատկանայ. Վերոյիշեալ մթերանոցներուն համար երբ չինութիւն մը կամ նորոգութիւն մը հարկ դատուի ինձ իմաց պիտի տրուի. Վերոյնշանակեալ կէտերու մասին մեր մէջ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, այս գիրս ստորագրեցի.

(Աստուածատուրեան)
ՍԱՄԻ

8 հոկտեմբեր 1300

* *

Սամի պէյ հետեւեալ նամակն ուղղած է Մոմճեան Միքայէլ էֆէնտիի.

Տէր,

Այս նամակս այս պահուս Լիոնէն գրեցի. Զեզմէ բաժնուելէս ի վեր թէև մէկ քանի տեղեր դիմեցի, սակայն աջակցութիւն մը չգտնելով, դարձեալ Զեզ դիմելս ստիպուեցայ. Պատուոյս վրայ կ'ապահովեմ որ եթէ մուրհակին մէջ նշանակեալ գումարն որոշեալ օրէն առաջ չկրնամ վճարել, եւ ոչ մէկ դատարանի պիտի դիմեմ եւ ձեզի ալ չպիտի ազդեմ. Այս նամակս իբրեւ մուրհակ պահեցէ՛ք և եւ ի պահանջել հարկին ցոյց տուէ՛ք ինձ եւ դատարանին. եթէ հակառակը գործեմ պատուոյս դէմ ձեզանչած պիտի ըլլամ. որովհետեւ եթէ ձեզ վճառած բաժնիս փոխարէն առած 450 ոսկիս ամբողջովին չվճարեմ, այդ բաժին ինձ համար այսօրուընէ ծախսուած է. Ասկից աւելի ապահովութիւն մը չըլլար. եթէ այդ 450 ոսկին չկրնամ վճարել՝ հարիւրին քսան բաժին մը պաշտօնապէս ձեզի վաճառուած պիտի ըլլայ. Մնացեալ գումարն եւ 7 ամսուան շահը բնականաբար ինձ պիտի յանձնէք. եթէ երկու ամիս յետոյ վճարելի յիսուն ոսկինոց յանձնարարութիւն մը ընդունիք, ի՛նչ կը պատահի, մինչդեռ ես ադով իմ գործս պիտի կարգադրեմ. ի սէր Աստուծոյ, Զեր զաւակին գլխուն համար, կարգադրեցէք այս գործս որ բնաւ ձեր շահուն չդպչիր. Այս նամակս իբրեւ մուրհակ ընդունեցէք.

(Աստուածատուրեան)
ՍԱՄԻ

5 յունիս, 1302

Ց. Գ. եթէ չընդունուի, այս նամակս ինձ վերադարձուցէք.

* *

Դատարանաց գործադիր պաշտօնէին կողմէ հետեւեալ պաշտօնագիրն ուղղուած է Հաճեան, Մոմճեան ու Սամանճեան ընկերութեան.

Զեր կողմէ խոստացուած և յանձն առնուած էր վճարել հազար ոսկին այն գումարին զոր իտալական հպատակ Ալպէռ Քէօն՝ առեւտրական դատարանին վճռագրով կը պահանջէ Սուպհի փաշայի որդի Սամի պէյէն. Մնացեալ Պարտուց համար եւս Սամի պէյ խոստացած էր վճարել մինչեւ 1 յունվար 1299 և ասոր փոխարէն ցոյց տուած էր Զուպուքլուի կազարանին, որուն մենաշնորհն իրեն արուած է և տարեկան զուտ հասոյթի հարիւրին վաթսունը Զեզ կը վերաբերի, իրեն յատուկ հարիւրին քառասունէն հարիւրին քսանն որ պարտապահանջին կողմէ գրաւի դրուած է և դատարանի վճռագրով ծախսուին որոշուած է այդ պարտուց կարգադրութեան համար. Արդ, որոշեալ պայմանաժամերն լրացած և սակայն այդ պարտքը վճարուան չէ և զըրկուած ազդարարագրոց մէջ որոշեալ պայմանաժամերն եւս անցած ըլլալով, Սամի պէյ տակաւին որ եւ է ձեռնարկ ըրած չէ այդ պարտքը վճարելու համար. Ուստի այդ հարիւրին քսան շահաբաժնին զուտ հասոյթը աճուրդի դրուած և յետ օրինական գործողութեանց պարտապահանջին վրայ մնացած է 1300 ոսկւոյ փոխարէն. Ուրիշ պահանջող մըն ալ չգտնուելով, հանգուցուած է թէ այդ գումար ի վաճառ հանուած առարկային արժէքն է և հետեւաբար գործադիր պաշտօնէութիւնը յարմար դատած է այդ շահաբաժինը տալ վերոյիշեալ գնողին, որով յայտագիր մը տուած է իրեն թէ այդ հարիւրին քսան շահաբաժինը Ներկայ գրոյս թուականէն սկսեալ յաւարտ մենաշնորհի պայմանաժամին, որ է 25 տարի, պարբերապահանջին իրաւունք ունի ստանալու այդ տարեկան 1300 ոսկի ծախսել, աւելորդ ծախքերն իրենց վերաբերելու պայմանաւ. Ընկերացս կողմէ դրուած ծանուցեալ դրամագլխին համար իբրեւ տոկոս եւ գլխավճար տարեկան 1800 ոսկի պիտի վճարուի. Ընդունուած ծախքերու համար վճարելի 1300 ոսկին և տոկոսի ու գլխավճարի համար վճարելի 1800 ոսկին, որոց գումարն է 3100 օսմանեան ոսկի, ինչպէս նաեւ Քաղաքապետութեան վճարելի գումարն, ըստ տրամադրութեանց մեր նախորդ պայմանագրին, տարեկան հասոյթէն զեղչուելով, զուտ հասոյթին հարիւրին 40 ը ինձ եւ հարիւրին 60 ը ընկերներուս պիտի յատկանայ. Վերոյիշեալ մթերանոցներուն համար երբ չինութիւն մը կամ նորոգութիւն մը հարկ դատուի ինձ իմաց պիտի տրուի. Վերոյնշանակեալ կէտերու մասին մեր մէջ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, այս գիրս ստորագրեցի.

(Աստուածատուրեան)
ՍԱՄԻ

26 Զիլհիճէ 307
31 յուլիս 306

* *

Մոմճեան, Սամանճեան ու Հաճեան շահակից ընկերութեանց և Սուպհի փաշայի որդի Սամի պէյի միջեւ 10 հոկտեմբեր 1297 թուականին՝ կազի մթերանոց ներու շինութեան ու տրոց գանձման համար կազմեալ Բոլլէքթիի ընկերութեան պայմանագիրը բարեփոխուած է հետեւեալ պայմաններով. Այս յաւելեալ պայմանագիր երկու կողմէն ընդունուած ու ստորագրուած է.

«Պայմանագրոյ Դ. և Ե. յօդուածոց մէջ. նշանակեալ Սամի պէյի յատուկ հարիւրին քսան հինգ շահաբաժինը հարիւրին քառասունի վերածուած է, որովհետեւ պայմանագրոյ Զ. յօդուածին մէջ նշանակեալ այն գումարէն որ Սամի պէյի պիտի վճարուի, 320 ոսկին զեղչուած և ասոր փոխարէն Սամի պէյ գնած է շահակից ընկերութեան սեպհական հարիւրին 75 շահաբաժինէն հարիւրին 15ն և այս հաշուով շահակից ընկերութեանց ալ հարիւրին վաթսուն մնացած է.

«10 հոկտեմբեր 1297 թուականին փոխանակեալ պայմանագրոյն վրայ եղած այս բարեփոխութիւններէ զատ միւս բոլոր տրամադրութիւնք նոյնութեամբ պիտի գործադրուին. Այս յաւելեալ պայմանք երկու օրինակ պատրաստուելով, երկու կողմէն ստորագրուած և փոխանակուած են.»

8 ապրիլ 1298

(Աստուածատուրեան)
ՀԱՃԵԱՆ, ՄՈՄՃԵԱՆ, ՍԱՄԱՆՃԵԱՆ,
ԱՊՈՍՏԻՐԲԱՀՄԱՆ ՍԱՄԻ

Վերոյիշեալ ընկերաց միջեւ յետոյ հետեւեալ պայմանագիրը կնքուած է.

Կազի մթերանոցներուն ընկերութեան միջեւ հետեւեալ կէտերն որոշուած են.

Ըստ տրամադրութեան կազի մթերանոցներու առանձնաշնորհման պայմանագրոյն, վերոյգրեալ ընկերակցաց միջեւ կնքուած վաւերացեալ պայմանագրոյն մէջ թէեւ բացորոշապէս նշանակուած է թէ կազի մթերանոցներուն շինութեան համար որոշուած 6000 ոսկիէն և մենաշնորհի ստացուելու համար ծախսուած 2000 ոսկիէն, այսինքն 8000 ոսկիէն աւելի դրամ չ'պիտի ծախսուի, սակայն, Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ գումարեալ յանձնաժողովին որոշմամբ՝ այդ շինելիք մենաշնորհատարեալ կերպիւ շինուելու վրայ ըլլալով, այդ 8000 ոսկւոյ դրամագլուխը բաւական նկատուած չէ և 2000 ոսկի եւս աւելցուելով, դրամագլուխը 10 000 ոսկւոյ բարձրացուած է. (Աստուածատուրեան)

ՀԱՃԵԱՆ, ՄՈՄՃԵԱՆ, ՍԱՄԱՆՃԵԱՆ
7 մուհարրէմ 300 ԱՊՈՍՏԻՐԲԱՀՄԱՆ ՍԱՄԻ
հոկտեմբեր 98 (Շարունակելի)

ԱԶԴ

Պերպերեան վարժարանի շրջանաւարտներէն Պետրոս Կարապետեան էֆ. յաջողած է յօրինել Տամկերէն գեղագրութեան տետրեր որք 5 տետրերէ կը բաղկանան և որոց 3 այժմէն լոյս ընծայուած է և մնացեալք ընդ մամով են.

Աստ ընդունելութիւն գտած են Պոլսոյ գրեթէ մասնաւոր և ազգային վարժարանաց մէջ, Դպրոց և Հայոց Մրցացեալ Ընկերութիւնն ընդունած է. Դասատուց շատերն ալ լայնցուած են ևն. Գինը թէև 40 փարայ տալոյն 1 էն աւելի գնողաց համար կընայ մասնաւոր գին մը որոշ ելլ. Որ և է նամակ պէտք է ա հասցնել Հաւրցիկ ուղղել.

(Պերպերեան վարժարանի ուսուցիչներէն Պ. Պետրոս Կարապետեան).

Կը վաճառուի ջրավաճառ Պողոս ազայի խանուռթին, և իւսկիւտար Իմամիէ ծխավաճառ կապտակա ազայի խանութը. 5—6

ԱԶԴ

Ֆիլիդելֆիա շոգենաւն Նաւապետ Ուիլթի, Օգէանայէն ստացած պիտի գայ դէպի յուլուար 2ի և անմիջապէս պիտի մեկնի ի Լիվերբուլ.

Ի.Տ. ԼԱՖՄՈՆԴԷՆ

Գրասենեակ Ֆիլիդելֆիա շոգենաւն.

ԳԻՆԻ ԳՈՐԾԱՆ

Ց. ՍՈՒԼԻԱՍԵԱՆ

ՍՈՒԼԹԻԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՆԱՊԱԿ ԴԻՆԻ ԳԱՐԹԱԼԻ

Գինեշինութեան մասնագէտ Ց. Սուլթիանեան էֆէնտի, իւր երկարամեայ փորձառութեամբ, Դարթալի զանազան խաղողներէ կը շինէ բնաւոր գինիներ,— ԳԱՐԱ ԶԱՎՈՒՇ, ՀՕՐԱ, ՀԱՅԻ ՕՂԼՈՒ և ՔԷՋԻ ՄԷՄԷՍԻ կոչուածներէն սեւ գինիներ, և ՄԻՍԿԷԹ ԶԱՎՈՒՇ, ԳԱՐԱ ԶԱՎՈՒՇ եւ ՆՈՒՐԼԻԿԵԱՐ կոչուածներէն սպիտակ գինիներ՝ թէ՛ անուշ և թէ զօրաւոր. Այս զանազան գինիներու թէ՛ նորերն և թէ հիները կը գտնուին յատուկ մթերանոցի մէջ ի Ղալաթիա, Երլոզլ խան, սիրիթոյախառն խարդախութիւններէ բոլորովին զերծ և երաշխաւորեալ, և կը ծախուին թէ՛ քաջով, թէ չիչով և թէ տակառով՝ մեծաքանակ. 225

ՏՈՔԹ. ՍԷՎԻՆԹԷՔ

Վկայեալ Ագրազպուրկի համարաբանէն, որ ասուներեք տարի իւր բժշկական արուեստն ի գործ դրած է հիւանդանոցաց մէջ եւ այլ տեղեր, իւր բնակութիւնն հաստատած է ի Գատը գիւղ, Մեծ Փողոց Մատայի, Թ. 47, ուր հիւանդներ կրնդունի ամէն օր իւր բնակարանն, կամ ժամ 12էն 2, երկուշաբթի, չորեքշաբթի և շաբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ աղքատները, միւսներն ժամերուն. 208

ՋՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

Բերա, Պարզ աղաճ, թիւ 15, 17, 19 [Ալտա ճամբ

Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս

Ամէնէն զօրաւոր և կատարելագործեալ գործիներով օժտուած

Պերճանք, հանգստութիւն և ժամանութիւն ի միասին

ՏՆՕՐԷՆՆ՝ ՏՈՒԹՔՈՐ ՍԻՈՒԴԻՍ

Նոր Էկն Արտուին Բիւրէլ Բարէլ Հանդանոյց

ԼՈՒԱՐԱՆ ԵՒ ՏՈՒԵ ԱՄԷՆՏԵՍԱԿ

Եղէկարականութիւն—կոխուած—Պարմանարդ Վարպետարար—Պատաճ—Ամանարդ Չինավարժութիւն Ալբանց

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻՆ

Ամարիանութիւն, Լոգէթի, Ջրախառնութիւն, Ամկարդութիւն, Ամդամոյնութիւն, Ամամարդ հիւանդութիւնք, ևն. ևն.

ՄԷԿ ՊԱՆԻ ԳԻՆԵՐ

Լ.ՊԷ ԲԱՆԻ	Բ կարգի	4 դրշ.—Ա կարգի	6 դրշ.
ԱՐՁ ՏՈՒԵ	Բ »	3 » —Ա »	5 »
ՏԱՐԴ ՁԻՆ ՏՈՒԵ	Բ »	5 » —Ա »	7 »

Դեղերով լոգարաններու համար գիները կը զանազանին դեղին գոյն համեմատ.

Բաժանորդագրութեան համար 10 % զեղչ
Դպրոցներու եւ ընտանեաց համար
մասնաւոր պայմանք 35

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆՎԷ ՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱԼԻԷ ՈՒՄՈՒՄԷՍՈՒ

Գասթամանէի միւլիէթը ճէլիլէսի տախիլինտէ քեսին Սինօպ սանճաղը մերի օրմանլարընտան սէնէի հալիէ քէ սոնուն էվվէլինին պէշինճի կիւնինտէ ի թիպարէն 15 կիւն միւտտէթէ մահալինճէ մէվգբի միւզայէտէյ գօնուլան 800 մէթրօ մաքեսպ տիշպուտտաղ քէրեսթէսինին պարաճա միւզայէտէյ վազը մուգարրէր օլտու

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

37

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԻ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՑԹ 1889 ՏԱՐՒՈՑ 2,170,355

ՆՕՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՑԹ 1889 ՏԱՐՒՈՑ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բարեկամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած Ցնանին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՑՄ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 Ա սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ և Պոլսոյ վերակացու երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՇԷՀԻՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Տէրսաատէթ վէ պիլատը սէլէսէ-տէ կէրէք իտարէի պէլէպիլէնէ վէ կէրէք տէվարիրը էմիրիյէնէ ատիտ պիլ ճիւմլէ թամիրատի վէ ինչսամէտը ինճրա գելընան քէչիլերի իւզէրինէ ագտէմճէ էվրագ հավատիալէ իտիլէն իլան միւճիւպենճէ բազար իրիթսի վէ բէնչէնպիհ կիւնլերի Շէհիր Էմանէթի մէճ լիսինեսէ ալէլուսուլ միւճագաատարը ինճրա օլունմագտա օլտուղը հալտէ էպնիյէ մէրհէտէրինտէն պազըլարը էյնամը մուսայէնէտ պուլունամատըգլարը սէր բէչիմէսի իրէ խիմամը մուամէլէտէն սօնրա բէյ սիրմէք իտտատարը տէրմիսան իրմէգտէ իսէլէրտէ ինչսամէտը մէգգիւրէնին էյնամը մուսայէնէտ ուսուլէն ինճրան միւնագատա իլէ գաբարը դամիսի վիրիլտիքտէն սօնրա մուամէլէի լոգմէսի իգմայ իտիրմիշ օլտուղը ճիհէթմէտ պու եօլտաքի իտտատա հասպէլէնիզամ շաեանը գապալ օյմատըգնտան պուն-լարա թալիպ օլաճակլարը հէր հաֆթա բազար իրիթսի վէ բէնչէնպիհ կիւնլերի մէճլիսը մէգգիւրէ մի բաճաամի իրմէգերի վէ ուսալը մուդարէրէ խրլաֆիտտա վուղու պուլաճակ թալեպ վէ տավանին պիրմիթալը հիւբ մի օյմատըգը ճիւմլէճէ պիլիմէկ իւզրէ իլանը քէչիրմէկէ իսպիտարը գըլընը։ 598

15 քեանունի էվվէլ 306 3—3

ԻԼԱՆ

Գիր չոգ միւտէթէն պէրու թահթա ֆալէտէրի քէպիր մաղազաբատա շէքերճի վէ հէվաճլըգը վէ թէֆիքրուտաթը խուսուսլարընտա քէռզը շէՀրէթի իրմէկ օյան Հիսէյին էֆէնտիզատ ֆեատիմ էֆէնտ, պու տէֆա Ալլահա Համտ ծիվա ըրնտա քէՀթէնտիրէր Գաբուսընտա 17 նիսէրլու թիւքի մաղազասընը քիւչատա իտէրէք սէնատթընը իճրա իրմէգտէ տիր։ Մուամիլէյինին Իյմալ Իսլէտիկի Էնվէրի շէքիր վէ լոգուտ վէ շուրուպ վէ թամիլլար վէ մէյմէլի շէքերլէր զատէի նէֆիս վէ բահիաը վէ լեթաֆէթիի ֆէզվէլատ սուբէխտ օլարագ, Տէրսաատէթմէճ ատրի օյանմատան մատատ Տէմամլիքի մանրուսէյի Շահանէնին հեր ճիհէթինէ էնմատբիրլիկի կիպի պու քէրրէ իչլէրօա իչլուն իրմէթիրպէրսէսի օյան բահիէյի թուլգէլու լեզիզ թապին հեվլաբը նարբմ գեյսէսէն իրի գէյսէնէ գատտար թեէսէրէ գուսթուս տէրուանին վազ օլուսնուգ ֆիրուսթի օյուսմագատա օյուս, ֆիյաթը մագթուսէսի ալթը զրուշատա իպարէթ տիր։

Գուսթուսլարընին իւզէրինէ մաղազասընին իմարէսի օյմատըզը հալտէ թապիտա օյմագ տրբ։

Մուամիլէյէ մէհարէթի թագտիրէ, թարաքը էշէրի հաղրէթի Բարիշահանն դիր գէթա ինճան միաալտա ընա նայիլ օյմուշ տուր։ մաղազասընա թէ ըրի իտէճէք զէվքա գիեատէի իլէ Էմանատ օյմաճաղ կիպի վուգու պուլան սիրաբէշ-լարընն տաթի քէմալը իհթիմալա ինճրա օյանմագ-ա տրբ 219 6—8

Marque de Fabrique

ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆ

ՇՈՒԱՐԻԱՄ ստացած 1883ի Ամսդէրտամի միջազգային ցուցահանդէսին և 1889ի Բարիզի Տիեզերական ցուցահանդէսին։

ՄԻԱԿ ԱՇԵՄԱԲԻՏ ՀԻՒԹ

խայծդանի, որուն Բ-ՆԷ Բ-ՈՒԼ յատկութիւնները կը պարունակէ, մինչդեռ խայծդանի Դ-ԷՆ պատրաստութիւնք կոտրբն Վէրնի հատ ու համը միայն քիչ մը ունին։ Այս խայծդանի մէկ չափը՝ պատիճի մը (ֆոթ-էյ-էլ) բոլոր ազդեցութիւնը կ'ընէ։ Սակայն կարելի է օրը մինչեւ 20 Հ՝ կոտրբն Վէրն առնուլ առանց ՀԱՍատելու, մինչդեռ խայծդանի քսան պատիճք ադեաց վտանգաւոր զրգռում մը յառաջ կը բերեն։

Անհոտոտէ-ուելի ազդեցիկ և ռեզոնատէտ խայծդանի։ Ուրիշ դարբասներուն մէջ, ԿՈՒՏՐՈՆ ՎԷՐՆԻ հեղուկը կը ծախուի սրուակով, մէկ ու կէս ֆրանքի, 20 լիտր ջուրի հետ խառնուելու բաւականաչափ։ Աւելի մեծ սրուակները 2½ ֆրանքի։ 202

ՇՆԳԱՐԳԵԼ

ՍԻՐՏ ՊԻՆՈՒԻԼ ՈՒՂ. ԴԻ ՀԱՐԹԱՆԻՈ Նպէն հետայն կը հանդարտին, կը բժշկուին ԼԷՎԱՍԷՈՐԻ ԻՈՂՈՎԱԿՆԵՐՈՎ Լէվասէորի անունը պահանջել տուրին վրայ (3 ֆրանք)։ Դեղատուների Դեպ. ՌՈՊԻՔ, 23, Մանէ փողոց, Բարիզ։ Ի Կ. Պոլիս Էֆէնտիզ եղբարք, Բրիտանական դեղատան։

NEVRALGIES

ՋՂԱՑԱԻ ԱՆՏԱՆԵԼԻ ԻՒՐ Ի, և ջղային բոլոր հիւանդութիւնք կը բուժեն Տ. ՖԷ ԲՐՈՆՆԷԼԻ ԱՆՏԻՆԷՎՐԱԼԹԻՔ դեղահատերով։ Տուփը 3 ֆր.—Պահանջել Գործարանատերը Մրիւթեան գրասենեակը։ Դեպ. ՌՈՊԻՔ, 23, Մանէ փողոց։ Դեղատուների Դեպ. ՌՈՊԻՔ։ Ի Կ. Պոլիս Մէկիքի և ընկ., գրագրատան, և ամէն լաւ դեղատուներ։ 852

ՀԱՐԱՆԵԿԱՆ ԾՈՒՂԿԱՓՈՒՆՋ

ԳԵՂԵՑԿԱՅԱՒՈՒԹԻՒՆ, ՄԵԲՄՆՈՑ ԳՈՑՆԵՐ, ՄԻՀՏ ԾՈՒՂ ԿԱՓՈՒԹԻՒՆ, ՄԻՀՏ ԹՈՒՐՔ։

Ընդամուն մը փորձը պիտի համոզէ ամէն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուլիշ ամէն Հեղանիւթներէ և բազմ Տիս փոշիներէ։ Ուրաշն անգամ դործածելովն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի իսկոյն որ երեսը, վիզը, թեերը և ձեռուքները պիտի ասնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարիոնի փայլ, Հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Սապոնի գրգռիչ յատկութիւնները կը Հանդարտեցուն։ Ընտիր կ'ընէ մորթի սևուրը, երեսի և ձեռքի ցաները, արևայրուքը, և ուրիշ ամէն բրոտութիւն և թծաւորութիւն։ Եւ սա ամէն բանով՝ անկարելը կ'ընէ մատնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուածէ։

Դիմաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116 Southampton Row). Ելնդակս Բարիզ ու Նիս Եօրք։

Մեծաքանակ վաճառում Պոլիս Բ. և Հ. Քիւշիքեան եղբարց դեղարանը եէնի ճամ փողոց Թ. 18 և ի Գալաթիա Եիւքսէք քալտրրըմ Իտմոն Քարաւանայի քով։

Փոքրաքանակ վաճառում ի Պոլիս Բ. և Հ. Քիւշիքեան եղբարց դեղարանը՝ կամուրջի գլխաց Թիւ 17. և ի Բերա Մեծ փողոց Թիւ 433, Իգիտուսի անուշահոտութեանց վաճառատունը։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

45, ԴԱԼԱԹԻԱ — ՊԼՕՑԻՒՔ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ 45.
Բ. ՀԱՐԿ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱՆ ՎԵՐԵՒ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑՔ

Պատ, Դրպան, Ոսկի, Արծաթէ, Մետաղէ

ԳՈՒԱՐԵՂԷՆՔ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց, որ առեւտրական այս ճիւղին եղանակն ըլլալուն, իւր ապրանաց մեքերքն ճոխացուցած է։ Ուստի կը խնդրէ նոյն յաճախորդներէն որք պէտք ունին ժամացոյցի, գոհարեղինաց, դիմեն սոյն վաճառատունն և օգտուին այս ապրանքներէն, որք ներսոյդ լուսագոյն գործարաններէն բերուած են, և որոց ճաշակը, քրքիջը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համբաւն որ անոնց գրեթէ ամենուն կողմէ ի վաճառ հանուած են։

ՄԱՆՈՒԷԼԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Վաճառատունը մասնաւորապէս կը յանձնարարէ, մետաղի վրայ որկի գաբլամա ժամացոյցի շղթաներ եւ այլն, որոցմէ ունի մի սեռ որ բուն Բարիզի ապրանք։ 204

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ

45, ԴԱԼԱԹԻԱ — ՊԼՕՑԻՒՔ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ 45.
Բ. ՀԱՐԿ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱՆ ՎԵՐԵՒ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑՔ

Պատ, Դրպան, Ոսկի, Արծաթէ, Մետաղէ

ԳՈՒԱՐԵՂԷՆՔ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց, որ առեւտրական այս ճիւղին եղանակն ըլլալուն, իւր ապրանաց մեքերքն ճոխացուցած է։ Ուստի կը խնդրէ նոյն յաճախորդներէն որք պէտք ունին ժամացոյցի, գոհարեղինաց, դիմեն սոյն վաճառատունն և օգտուին այս ապրանքներէն, որք ներսոյդ լուսագոյն գործարաններէն բերուած են, և որոց ճաշակը, քրքիջը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համբաւն որ անոնց գրեթէ ամենուն կողմէ ի վաճառ հանուած են։

ՄԱՆՈՒԷԼԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Վաճառատունը մասնաւորապէս կը յանձնարարէ, մետաղի վրայ որկի գաբլամա ժամացոյցի շղթաներ եւ այլն, որոցմէ ունի մի սեռ որ բուն Բարիզի ապրանք։ 204

ROYAL VICTORIA

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԷՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ
ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔՐԻՆ ԵՒ ՊԵՏԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԻՐԵՆՑ ՈՑԾԻ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՑՆԸ

Գործածութիւնը դիւրին. կ'արգիլէ մազերուն թափիլը. Հեռցուկնետ բայց ապահով արդիւնք յառաջ կը բերէ. Թանկան և փայլուն գոյն կուսայ մազերուն։ Գործածութիւնը բազմաձաթ է։

ՆԵՐԿ ԶԷ ԶԷ ԱՅՍ

Փափաքեալ ազդիւնքն ընդհանրապէս յառաջ կուգայ 10—15 օր յետայ

Այն անձինք որք ծանր հիւանդութիւններէ ելած են, անոնք որ մոռատանջութիւններ ունին, կամայք որ կամ տուած էն և մեծ յոգնութեանց ենթակայ բոլոր մարդիկ իրենց մազերը կորսնցնելու ենթակայ են. այս պարագայից մէջ մանաւանդ ՄԱԶԵՐՈՒ ԱՐԳԱՑԱԿԱՆ ՎԻԴՏՈՒԹԻԱ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ կոչուած է,

ՄԵԾ ԴԱՌԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

Ի Թուրքիա մեծաքանակ վաճառման համար միակ կեդրոնատեղին է ԷՄՄՈՒՆՏ ԳԱԶԱՆԱՆ, Մթերանոց անգլիական, Վղվատաթիւ 95 և 97, Գալաթիա։ 601

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

211, Ք. Գ. ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒՏԼՓԱՇԱ 211

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՝ արանց և թէ կանանց յատուկ ամեն տեսակ գեղեցիկ կոշիկներ Ֆրանսական նիւթերով և Ֆրանսայէ բերուած վերջին նորաձեւութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն։

Պատրաստուած կոշիկները հետեւեալ վերջին գնիրով կը վաճառուին.

Պոթին կալոշ	ղրշ. 95	Ակարբին	ղրշ. 52
Մանթարլը Պոթին	» 75	Պալատական կալոշ	» 45
Պոթին	» 67	Կանանց մուճակ	» 35
Մոյկ	» 140	Կանանց սկարբին	» 40
Մոյկ և կալոշ	» 130		

(203)

Ապպարատներուն վրայ տասը դրուշ յաւելում կըլլայ։

ԾՕԴԱՑԱՒԸ ԵՒ ՄԻԶԱՆՑՔԻ ՔԱՐԸ

ՁԵՆ ԿՐՆԱՐ ԲՈՒԺԻԼ ԱՌԱՆՑ ԼԻԹԻՆԻ

Շ. ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼԻ ԼԷԲԷԼ Ազգ հատիկները, փոքր քանակութեամբ առնուելով, քիչ ատենուան մէջ կ'անհետացնեն աւազն և քարը (մէզին հետ սէկտեղ քշուող միւս անլուծելի նիւթերն ալ)։ Ասով է որ այնչափ ազդեցիկ են վերոյշնչանակեալ հիւանդութեանց դէմ։

ԼԸ ԲԷՏՐԻԷԼ ԵՒ ԸՆԿ. ի Բարիզ, եւ դեղատանց մէջ։ 852

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, ԹԷՅԻ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ԸՆԿ.
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱԱՋԷ-ԳԱՔՈՒ, ՋԷԼԱԼ-ՊԷՑ ԽԱՆ, Թ. 10
ԳՆԵՐԸ ՕՐՈՇ

Երկար ժամանակէ ի վեր հաստատուած սոյն վաճառատուն, որ առ ի բնէն ուզղեալ յանձնարարութեանց փոխանակի կատարմամբ և դաւառաց հետ հաստատած բազմաձիւղ յարաբերութեամբքն արդէն մեծ հաւակ հանած և իրաւամբ կը վայելէ հասարակութեան համարումն, վերջերս ճաւալեն ընդլայնուած է մեծ քանակութեամբ և զանազան տեսակէ ազիւ ու դեղընթեր թէյեր, թիպէս Նանէ պլլ և այլ սեռութեամբ և մեծերով Նկարազարդ տուփեր (բանալիներով հանդերձ), որք գարիդ փրջի ցուցանդիսին մէջ արժանացած են առաջին կարգ մրցանակի եւ գեղարուեստական մրցակից նոր կրնան համարուիլ ի միջի ալոց մեր արդէն յաճախորդաց իրը ազատի նուէր ծառայելու գեղարուեստական տաւնեղութիւնը ընծայելով։ 199

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՒ

Տարբեր Աչերի ջերմային հիւանդութեան, այս դեղն որ անխառն բաղադրութիւն մի է զանազան տեսակ փիլիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան մանաւանդ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու տպականաւոր օդերէն, որոն օդատարութիւնն և տպաքնին տայդ յատկութիւնն ելոյ խառնուրդ է նորա անհամար արդեանցը տայդ գիտութեամբն։ Այժ ֆիզիքական խանգարումնի յառաջ կուգան օդին մէջ լոզացող թունաւոր և վնասարարի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերն անցնելով կը մտնեն արիան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յառաջ կը բերին տեսակ տեսակ ջերմեր և ասանդեր, և արիան թունաւորութիւն, որոց ասանձնէրը արուած է ջերմն և ասրուուա, թագան ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մանրանդ և հրատապ տենդք։

Թունաւորեալ օդոր պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մինչորան ապականեալ և թունաւորեալ է ճանհիճներէ կամ ճանճանուտ վայրերէ բուրեալ մանհանան նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ և ալանեներու ծակտիներէն ելած թունաւոր կազերով, որոնց մարդիկ կը ծծեն ընչառութեամբ։

Աչերի ջերմի ու տենդից դեղը կը ջնչէ այդ դաւառաց նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որպէս զի ծառայութիւնն ատագապէս անվնաս և անվնաս և օգտաւոր տայդ, միայն թէ տրուած հրանգից համանման դրծածութ։ կը ծախուի Մրիտատան մ ընկերաց Ամերիկան վաճառատան մէջ ի Պալաթիա։ Պոստ։ 210

ՇԻՐՔԷԹԻ ԻԱՑՐԻՑԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1890 Նոյեմբեր 24 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչև յետոյ տեսորդութիւն

Բարի կիրակի օրերէն) Ե-բոդոկոն Եղբէրէն կամաքրէ Լէնոյ ընթեռնուսոց Երթեւեկութիւն։

Ժ. Ա.

2 10 Եէնիմ. Մէզոպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Ամենեան Գրաճ. Ր. Հիսար (Ամենավատ գիւղի շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի) 37
2 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիքէյ Միրկ. Ր Հիսար (Ամենավատ գիւղի շոգ. ին հետպիտի հաղորդակցի) 39
3 15 Ր. Ա. Գաղաք Մէզոպ. Պէյլր. Թարպ. Պէյոզ անկից Գանտրի Պէշիր. [Գանտ. շոգ. հետ պիտի հաղորդկցի· ուր. օրերը Յիս Վանիք Զէնկ Պէյլ Գալիր Պէշիր] 21
3 50 Եէնիմ. Մէզոպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Ամենեան Միրկ. Պղաճ. Ր. Հիսար. Պէշիք [Պէշիքի շոգ. հետ պիտի հաղորդակցի) ուրբաթները Աքեվ. Գուբ. Օրթ. Պէշիք. 17
4 45 Եէնիմ. Մէզոպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ամենեան Միրկ. Պղաճ. Ր. Հիսար Պէշիք Աքեվ. Գուբ. Օրթ. Պէշիք 33
6 — Եէնիմ Մէզարբ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ամենեան Միրկ. Պղաճ. Ր. Հիսար. Պէշիք Աքեվ Գուբէ Օրթաք. Պէշիկ 23
7 — Եէնիմ Մէզարպ. Պէյիւք. Թարպ. Պէյոզ Բաշպ. Եէնիք. Միրկ. Գանդրճ. Ր. Ա. Հիսարգեան. Աքեվա. Զէնկէլ. Պէյլեր. Օրթաք. Գուբ. Պէշիք. Իսկ. 2
8 5 Ա. Կր. Գաղաք Եէնիմ Մէզարպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Ամենեան Միրկ Ր. Հիսար Պէշիք Աքեվ. Գուբէ. Օրթ. Պէշիք. 21
10 — Մէզարպ. Պէյ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ Ր. Հիսար Աքեվ. Օրթաք. Պէշ. 32

Եէնիքէյիւղի կամուրջ Լէնոյ ընթեռնուսոց

2 5 Եէնիք. Միրկեան Պղաճ. Ր. Հիսարպէշիք Աքեվ. (Զիկ-Զակ շոգ. ին հետ պիտի հաղորդակցի) 22

Ալանվատիքիղի կամուրջ Լէնոյ ընթեռնուսոց

2 10 Պէշիք Աքեվ. Գուբէ. Օրթաք. Պէշիք. 28
2 30 Ալանվատիքիղեն ուղղակի կամուրջ 22
2 35 Աքեվ. Գուբ. Օրթ. Պէշիք 2
3 — Ր Հիսար Պէշիք Աքեվ. Գուբ. Օրթ. Պէշիք. 19
3 40 Պէշիք Աքեվ. Գուբէ. Օրթաք. Պէշիք. Գաղ. 28
4 30 Պէշիք Աքվ. Գուբ. Օրթաք. Պէշ. Գաղ. (Բացի ուրբաթէ) 32
5 — Պէշիք Աքեվ. Գուբ. Օրթ. Պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 19
5 40 Պէշիք Աքեվ. Գուբ. Օրթ. Պէշ. 33
10 10 Մերկեան Զէնկէլ. ուղղ կամրջ 37
11 10 Պէշիքէն ուղղ. կամուրջ (բացի ուրբ.է) 2

Ալանվատ Եղբրէն կամուրջ Լէնոյ ընթեռնուսոց

2 15 Գուզլ. Իսկ. (բացի ուրբաթէ) 6
2 15 Պէյոզ Բաշպ. Զուպպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանաս. (Գանալ. պիտի հղրգեցի.) (Ուրբաթները 2 30ին Վան. Զէնկ. Պէյլ. Գուզլ.) 23
2 15 Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզ. 33
3 — Գանա. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզ. Պէշիք. [ուրբաթները 3 15ին] 32
3 50 Պէյոզ Բաշպ. Զուպպուգ. Գանդրճ. Ա. Հիսար Գանալ. Պէշիք. (Գանալ. պիտի հաղորդակցի) [Ուրբաթները 3 40ին Վանիք. Զէնկ. Պէյ. Գուզ. Պէշիքքաշ 21
4 — Գանա. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլեր. Գուզ. Պէշիք. (Բացի ուրբաթէ) 22
4 45 Գանա. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլերպ. Գուզլ. Իսկիւս. (Բացի ուրբաթէ) 39
5 10 Պէյոզ Բաշպ. Զուպ. Գանլըճա Ա. Հիսար Գանալ Վանիք. Զէնկ Պէյլեր. Գուզլ. Պէշիկ. 37
7 — Մերկ. Ր. Ա. Հիսար Գանա. Աքեվ. Զէնկ. Պէյ. Օրթ. Գուզլ. Պէշիք. Իսկ. 22
9 — Պէյ. Թարպ. Պէյզ. Բաշպ. Զուպպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանալ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզլ. Իսկ. 28
10 30 Պէյոզլէն ուղ. կամուրջ (բացի ուրբ.է) 19

10 30 Պէյլերպէյլեն ուղղակի կամուրջ ուրբաթները 11ին Գանանիլ 23

(Բացի կիրակի օրերէն) Ե-բոդոկոն Եղբէրէն կամուրջ Երթեւեկութիւն

3 — Պէշիք. Օրթաք. Գուզ. Ալանվատիքիղ. Պէշիք Ր. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պէշ. Մէզարբ. Եէնիմ. 33
3 45 Գաղաք. Իսկ. Պէշիք. Գուզլ. Օրթ. Պէշիք. Զէնկէլ. Ա. Գանդրճ. Ա. և Ր. Հիսար Գանդրճ. Մերկ. Եէնիք. Բաշպ. Պէյզ. Թարպ. Պէյ. Մէզ. Եէնիմ. 2
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուզ. [Ալանվ. Պէշիք Ր. Հիսար Պոյճ. Ամենեան Եէնիք. Թարպ. Պէյզ. Մէզարբ. Եէնիմ. 23
5 15 Իսկ. Պէշիք. Գուզլ. Օրթաք. Պէշ. Զէնկ. Աքեվ. Գաղաք. Ա. և Ր. Հիսար Գանդ. Զուպպ. Մերկ. 22
6 — Գաղաք. Պէշիք. Օրթաք. Գուզ. Աքեվ. Պէշիք. Ր. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզարբ. Եէնիմ. Եէնիմ. և Գաղաքեր 21
7 — Պէշիք. Իսկ. Գաղաք. Պէյ. Զէնկ. Աքեվ. Գաղաք. Ր. Հիսար Պոյճ. Գանդ. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւք. 23
8 30 Պէշիք. Օրթ. Աքեվ. Պէշ. Ր. Հիսար Մերկ. Եէնիք. Թարպ. Մէզարբ. Պէշ. 32
9 30 Պէշիք. Օրթաք Գուզլ Աքեվ. Պէշիք Ր. Հիսար Մերկ 37
10 5 Պէշիք. Օրթ. Գուզ. Աքեվ. Պէշիք Ր. Հիսար Մերկ Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզպ. Գաղաքներ (ուրբաթները 10 վերջ ելոյթ) 39
10 45 Ր. Հիսար Պոյճ. Մերկ. Ամենեան. Եէնիք. Թարպ. Պէյիւքարերէ. Մէզարբ. Եէնիմ (ուրբաթները չելիպ) 21
11 20 Եէնիք. Թարպ. Պէյ. Մէզպ. Եէնիմ. [ուրբաթները Պոյճաքշիւզ] 37
11 35 Պէշիք Ր. Հիսար Պոյճ. Մերկ. Ամենեան Եէնիք. 22

Գամարջէն Ալանվատիքիղ Երթեւեկութիւն Ընթեռնուսոց ժամերը

3 — Ուղղակի Ր Հիսար 28
4 — Ուղղակի Պէշիք 32

4 30 Ուղղակի Պէշիք (Բացի Ուրբաթէ) 19
10 30 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Ալանվ. Պէշիք (Ուրբաթ օրերը չի կայ) 2
11 15 Գաղ. Պէշիք. Օրթ. Գուբ. Ալանվ. Պէշիք Ր. Հիսար. Պոյճաքը. 28
11 45 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. Աքեվ. Պէշ 19
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուբ. Աքեվա. 2

Կամարջէն Ալանվատ Եղբէրէ Երթեւեկութիւն Ընթեռնուսոց ժամերը

3 15 Ուղղակի Զէնկ. Գանալ. (Բացի ուրբաթէ) 22
3 40 Իսկ. Գուբ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք Գանա. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպպուգ. Բաշպ. Պէյզ. 37
4 10 Ուղղակի Գանանիլի (բացի ուրբաթէ) 39
5 15 Գաղաք. Գանգրճ. Պէյլեր. Զէնկ. Ամենեան. Գանալ. Պէյլեր. Զէնկ. Ա. Հիսար Գանլ. Բաշպ. Պէյզ (բացի ուրբաթէ) 19
6 — Գաղաք. Գուզլ. Պէյլեր. (Պէյզոգի շոգ. հետ պիտի հաղ. ուրբաթները Զէնկ. Գանանիլի) 28
10 30 Զէնկ. Գանալ. Ա. Հիսար Գանլ. Զուպպ. Պէյզ. Թարպ. Պէշիք 17
11 40 Իսկ. Գուզ. (Բացի ուրբաթէ) 22
11 — Գաղաք. Գանգրճ. Պէյլեր. Զէնկ. Գանա. Գաղաք. (Ուրբաթ օրերը Իսկ Գանանիլի Պէյզոգի շոգենաւն հետ չպիտի հաղորդակցի) 38
11 15 Գանանիլ. Ա. Հիսար Գանլրճ. Զուպ. Բաշպ. Պէյզոգ (ուրբաթ. Գուզլ) 28
11 45 Գաղաք. Գուբ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. 39
12 — Իսկ. Գուբ. [Բացի ուր. և շաբաթէ 6

Երեկոյները կամուրջէն 9 15ին և 8 30ին, և ժամ 1ին Մէկարպ. բնաւէն եղեալ շոգենաւերուն մէջ բեռ չպիտ. ընդունուի։ Պէյզոյեն 10 30ին և ժամ 10 45ին կամուրջէն իսկիւսար գացող շոգենաւը բեռ չպիտի ընդունի։

Փոխարարութիւն օգտերուն Մէկարպ. բեռ և Ր. Գալատ. շոգենաւ. չպիտի հանդիպի։

ԻՒՄԱԿԻՒՍԱՐԵՐԹԵՒԵԿՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Իսկիւսարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիւսար
— —	— —	— —	6 25 Պէշիք
— —	7 5	— —	7 5
— —	8 — Պէշիք	— —	8 15 Պէշիք
— —	8 20 Վասք.	— —	9 5
2 20	9 —	2 50	9 50
3 —	9 30	3 2 Պէշիք	10 10 Պէշիք
3 30	10 — Ֆէրդ	3 40 Վասք	10 30 Ֆէրդ
3 45 Ֆէրդ	10 20 Պէշիք	3 50	10 40 Գ.
4 —	10 50	4 30 Ֆէրդոպի	11 —
4 30	11 — Գուզլ	4 20 Պէշիք	11 20 Ֆէրդ
5 —	11 10 Ֆէրդ	5 —	11 20
5 20 Վասք.	11 20	5 15 Վասք.	11 50
5 30 Ֆէրդ	11 40	5 30 Պէշիք	12 — Իկ. *
5 45	12 5	6 15 Ֆէրդոպի	12 5
6 15	— —	— —	— —
— —	— —	— —	— —

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՍԻՐԻՆԱՔ ՕՐԵՐ

Իսկիւսարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիւսար
— —	— —	— —	— —
— —	7 —	— —	— —
— —	8 — Պէշիք	— —	7 5
—